

NO. 21, OKTOBER 2023, €4
WWW.MILITAIRECOURANT.NL

MILITAIRE
COURANT

DE VUURLINIE

HET VERHAAL VAN ALLE VETERANEN VERFILMD P6

Korps Mariniers, Skywall dronevanger,
Defensity College en expositie F-16

Acteur Waldemar Torenstra op de set van *De Vuurlinie*: 'Niemand is 100% goed of fout. Het gaat om de mens, en dat is een veelzijdig wezen. Dat is de kern van dit verhaal.'

VUURLINIE

REDACTIONEEL

Extra driving force

Het is mijn vak om achter een bureau te zitten en een toetsenbord te mishandelen. Ik heb een telefoon nodig om mensen te bellen, ik heb toegang tot het internet nodig. ik vind het mooi om verhalen te horen en die door te vertellen. Ik vind het mooi als mensen met je in gesprek gaan en je bijna a priori al zoveel vertrouwen geven dat je ze eigenlijk alles kunt vragen, en dat ze overal op antwoorden. Ik zeg mensen ook altijd dat een artikel de samenwerking is met de mensen die ik spreek: alleen samen maken we er iets moois van.

Maar de drive wisselt per beroepsgroep. Praat met een drogist, en hij gaat het met je hebben over gezondheidsadvies en klantencontact; praat met een bankier, en hij toont je de sleutel van de oude kluis. Maar praat je met militairen, dan merk je een extra driving force. Want militairen hebben eigenlijk, over het algemeen gesproken, twee passies voor hun werk. De eerste is dat zij plezier hebben in wat zij doen: hun specifieke taak binnen Defensie maakt dat zij een radertje zijn in een groter geheel, en een zeer nuttig radertje. De tweede driving force, en dat zult u ook merken in de artikelen die in deze *Militaire Courant* staan, is een passie om iets bijzonder bij te dragen aan onze maatschappij. Wetende dat zij zich daarmee voor bijzonder moeilijke momenten gesteld kunnen zien, momenten die hun leven beïnvloeden – en dat soms negatief – maken zij toch die keuze, omdat dat meerwaarde biedt. Zelden was dat duidelijker dan nu, met een oorlog in Oekraïne en de zojuist losgebarsten strijd tussen Israël en Hamas. En die meerwaarde is ook weer tweezijdig: het is iets dat bijdraagt aan de maatschappij, maar het draagt ook bij aan het zelfbeeld. Wat ik hier kort en goed zeg, is dat een militair trots is en trots mag zijn op wat hij doet. Daarvoor krijgen ze van mij een ‘chapeau’. En hoop ik dat wij van de *Militaire Courant* aan die trots een klein steentje mogen bijdragen.

Antal Giesbers
Hoofdredacteur *Militaire Courant*

KORT NIEUWS

Zr.Ms. Tromp drie maanden op zee

Zr.Ms. Tromp is onlangs vanuit Den Helder vertrokken voor een inzet van drie maanden. Het fregat en de ruim 180 bemanningsleden sluiten zich aan bij de Standing NATO Maritime Group 1 (SNMG1). Dit is een van de vier snel-inzetbare NAVO-vlootverbanden die permanent beschikbaar zijn voor opdrachten vanuit het bondgenootschap. De NAVO-vlootverbanden zijn onderdeel van de snelle reactiemacht van de NAVO en kunnen 24/7 ingezet worden voor operaties als dat nodig is. Door deel te nemen aan SNMG1 en samen te oefenen, blijven de NAVO-landen op zee bovendien goed

op elkaar ingespeeld. Tijdens de inzet patrouilleert en oefent Zr.Ms. Tromp in de Oostzee, de Atlantische Oceaan en Noordzee met de aan boord gestationeerde NH90-helikopter van het Defensie Helikopter Commando. De eerste oefening die op de planning staat is Northern Coast in de Oostzee. Later dit jaar zal het vlootverband aan andere internationale oefeningen deelnemen, zoals Allied Warrior. Zr.Ms. Tromp is een van de vier luchtverdedigings- en commandofregatten van de Koninklijke Marine. De schepen zijn vooral gespecialiseerd in luchtverdedigingstaken. Dankzij onder meer de geavanceerde radar kunnen ze luchtdreigingen herkennen, volgen en onderscheppen.

Koning bezoekt Franse luchtmacht

Zijne Majesteit de Koning bracht maandag 11 september een werkbezoek aan de Franse luchtmacht, op vliegbasis Salon de Provence in Frankrijk. De Koning werd tijdens het bezoek vergezeld door Luitenant-generaal André Steur, Commandant Luchtstrijdkrachten, en Luitenant-kolonel Alphons Jacobs, Commandant 300 Squadron. Het bezoek begon met een vlucht in een Alpha-jet van de Patrouille de France. Hierna kreeg

de Koning een toelichting over de werkwijze van een helikoptereenheid voor Speciale Operaties en de Caracal helikopter die hiervoor gebruikt wordt. Deze helikopters worden ook ingevoerd bij het 300 Squadron van de luchtmacht. Met dit squadron is de Koninklijke Luchtmacht straks in staat om samen met de Koninklijke Marine, de Koninklijke Landmacht en andere NAVO-partners snel speciale operaties uit te voeren onder verhoogde dreiging. Speciale eenheden kunnen met de helikopter dieper in vijandelijk gebied gebracht worden.

Defensie start Dienjaar 2023

Op 9 september vond op de Generaal Spoorakazerne in Ermelo de formele start van het Defensie Dienjaar plaats. Het Dienjaar is een nieuwe initiatief van Defensie om jongeren en specialisten de kans te geven een jaar

bij Defensie te volgen. Het Dienjaar helpt Defensie bij het verlichten van het personeelstekort, het verbindt mensen uit alle hoeken van de samenleving en het stimuleert deelnemers in hun professionele en persoonlijke ontwikkeling. Deelnemers dragen bij aan de taken van de krijgsmacht en zetten zich daarmee in voor de nationale veiligheid.

INHOUD

Inhoud

Première film <i>De Vuurlinie</i>	6
Actuele missies	10
Expositie F-16 in Nationaal Militair Museum	12
Mijn functie: student bij Defensity College	14
Column Marc Bentinck	17
HCSS: Hoe schrikken we Rusland af?	18
Factsheet: SkyWall Patrol	20
Politiek: Wybren van Haga (Groep Van Haga)	22
NIMH: De collectie van Anton Bussemaker	24
In bedrijf: Explosive Clearance Group	26
Jan Christiaan Dicke over defensie en het bedrijfsleven	
Mariniers maken zich klaar voor snelle inzet	30
Column Niels Roelen	31
prijsvraag en colofon	39

Boeken

Interview Mineke de Vries over <i>Als vrede je missie is</i>	34
Boekinterviews tijdens Veteranendag	37

De Vuurlinie: 'Het gaat eigenlijk over alle veteranen in Afghanistan'

Majoor Marco Kroon is de bekendste militair van Nederland. In 2009 ontving hij van Koningin Beatrix de Militaire Willemsorde. Die werd voor het eerst sinds het jaar 1955 weer uitgereikt, voor getoonde moed in Afghanistan. Sindsdien heeft Kroon verschillende boeken geschreven en haalde hij regelmatig het nieuws, hoewel niet altijd even positief. Nu is er dan de film *De Vuurlinie*, geregisseerd door Roel Renie met een sterrencast en de hoofdrol voor Waldemar Torenstra.

Waldemar Torenstra

Waldemar, wat voor acteur ben jij? Want je hebt een breed palet van films gemaakt, van romantische comedies tot heftige films. 'Vechtershart' lijkt het dichtst bij deze film te komen.

'Dat brede palet wordt mij wel eens verweten, maar ik vind dat juist mooi aan het leven en mijn vak. Ik hoop dat ik mensen bij

elkaar kan brengen. Luchtigheid is fijn, soms moet je dieper gaan. Nu ik ouder word en minder een babyface heb, krijg ik de meer serieuze rollen aangeboden. Dat past ook op dit moment ook goed bij me.'

Hoe is deze film op je pad gekomen?

'Gewoon auditie doen. Het traject duurde wat langer omdat ik ook graag het script wilde lezen. Dit

is een beladen onderwerp en ik wilde niet een rectificatie van het leven van Marco Kroon spelen. Maar het is niet het verhaal van Marko Kroon, en ik vind het interessant omdat het verhaal gaat over wat een veteraan kan meemaken. Wat gaat er om in het hoofd van een veteraan? Wat heeft dat voor invloed op je gedrag? En dat is voor een acteur ook de kernvraag. Ik doe dingen voor Stichting Vluchteling, ben op plekken

‘Marco bleek een moedige, ondernemende, slimme gast die wel wat tikken heeft opgelopen.’

geweest waar heftige dingen gebeuren die tot trauma's leiden. Dat sluit aan bij de film: wat een militair meemaakt, is niet iets wat de gemiddelde burger op het pad komt. Ik wilde deze film dus graag maken.'

Wat wist je over Marco Kroon?

'Ik heb hem opgezocht, veel informatie verzameld, maar ik kwam toen terecht in een welles-nietes spelletje. Maar dat is eigenlijk niet interessant, want niemand is 100% goed of fout. Het gaat om de mens, en dat is een veelzij-

dig wezen. Dat is de kern van dit verhaal. In een Hollywoodfilm is de hoofdrolspeler vaak van onbesproken gedrag. Dat is in deze film niet het geval. Je hebt soms een boef nodig om een boef te vangen.'

De Vuurlinie vermengt feiten met fictie. Vind jij dat goed werken?

'Die dubbelheid heeft altijd iets lastigs, maar het verbindt een hoop mensen met het verhaal. Deze film is een visueel en emotioneel spektakel en je vertelt iets over dingen die buiten goed en kwaad staan. Het gaat er niet over wie gelijk heeft. Ik heb één keer met Marco gesproken – niet meer, want anders kon het te dichtbij komen. Marco bleek een moedige, ondernemende, slimme gast die wel wat tikken heeft opgelopen. Dat heb ik meegenomen in de rol, maar voor de rest heb ik de persoon 'Marco Kroon' losgelaten en heb ik me gericht op het filmpersonage.'

In de film zegt dat filmpersonage tegen zijn kinderen: 'Papa is geen boef'. Je bent zelf getrouwd en hebt kinderen. Hoe was dat voor jou?

'Toen ik de scène met mijn zoon-tje speelde, hadden we de heftige scènes in Afghanistan al gedraaid. Ik heb een hele goede band met de jongen die mijn zoon speelt. En als vader voelde ik die complexiteit dat je kind ziet wat er van je gemaakt wordt in plaats van wie je wil zijn. Je zoon ziet je als de held die je ook bent, maar op het schoolplein wordt hij geconfronteerd met allerlei negatieve oordelen. Heel pijnlijk.'

Er komen allerlei morele dilemma's aan bod. Hoe hebben jullie je als acteurs op deze rol voorbereid?

'Ik heb veel gelezen en bijvoorbeeld oorlogsfilms over Vietnam gekeken. Ik zag hoe racisme werkt als je iemand tot vijand maakt: de tegenstander wordt gedehumaneerd, waardoor het makkelijker wordt om op hem te schieten.

‘Herkenbaar is ook dat je als commandant soms in moet gaan tegen wat je superieuren zeggen.’

Daar spraken we ook met elkaar over. Er waren bijvoorbeeld ook acteurs met een moslimachtergrond die bepaalde scènes lastig vonden.’

Toen Marco Kroon de Militaire Willemsorde ontving, werd benoemd dat hij de normvervaging bij zijn teamgenoten tegenhield.

‘In de reisprogramma’s die ik maak, besteden we veel aandacht aan andere culturen, en toon je respect. Maar in oorlogen gaat het niet om respect: het gaat om leven en dood. Heel knap als je in een

oorlogssituatie toch zorgvuldig met elkaar omgaat.’

Zou jij, na het maken van deze film, je eigen kinderen motiveren om in dienst te gaan?

‘Interessante vraag. Ik ben van de jaren ’80, toen we dachten dat het leger is niet meer nodig was. Nu, zeker na de inval in Oekraïne, beseffen we beter dat je strijders nodig hebt. Beide kanten spelen door mijn hoofd. Maar ik denk dat het goed is voor iedereen om een militaire training te hebben. Ik heb van deze ervaring veel geleerd, dat zou elk mens gunnen. Ik wil dat mijn kinderen blijven leven, maar ik hoop ook dat ze durven te staan voor de dingen die ze belangrijk vinden. Herinvoeren van de actieve dienstplicht lijkt me heel goed, maar misschien wel als een soort sociale dienstplicht? Door het maken *De Vuurlinie* heb ik veel meer respect en ontzag voor wat militairen allemaal doen.’

Marco Kroon

Marco, de film is gebaseerd op twee van jouw boeken, *Danger Close* en *Kroongetuige*. **Wat vind je zelf van de film?**

‘Heftig, hij komt binnen. Veel dingen die mijn team en ik hebben meegemaakt komen aan bod. Maar er is veel dat eigenlijk anders liep. Dat is verder OK, want het is alleen niet mijn verhaal: het gaat eigenlijk over alle veteranen in Afghanistan. Wat die meegemaakt hebben, dat staat centraal. Daar ben ik wel tevreden over.’

Wat mij wel raakte in de film wat de liefde tussen jou en je vrouw Mirjam...

‘Dat zij, na alles wat we meegeemaakt hebben, nog bij me is, is een wonder. Alle lof voor haar. Ik ging van ‘hero to zero’, en we hadden het gevoel dat heel de wereld tegen ons was. Dat was ook pittig voor onze kinderen en familie.’

Mirjam en ik, wij klampten ons aan elkaar vast.'

Je zegt dat de film niet jouw verhaal vertelt, maar herken je wel veel wat je zelf hebt meegemaakt in Afghanistan?

'Ja, de kameraadschap komt goed over, de hechtheid, de band. Mijn maten hebben me nooit in de steek gelaten. Als de kogels om je oren hebben gevlogen, dan is die band onverbreekbaar. Herkenbaar is ook dat je als commandant soms in moet gaan tegen wat je superieuren zeggen, dat vraagt morele moed. Je mensen staan centraal, de opdracht komt vanzelf wel. Dat komt ook in de film goed

aan bod.'

En waar wijkt het af van jouw verhaal?

'De makers van de film spraken ook met andere veteranen en hun ervaringen komen ook terug in de film. Daarnaast heeft de hoofdpersoon nachtmerries over Afghanistan. Dat heb ik zelf zo niet meegemaakt, maar veel veteranen hebben daar last van. Ze houden ook last van de morele dilemma's waar je tegen aanloopt. Want de Taliban brengt op beestachtige wijze mensen om. Het is lastig om alles als goed óf fout te zien. En dat neem je mee naar huis. Dan begint de missie en de uitzending

voor het gezin of de partner. Want zo'n drie procent van de veteranen houdt ernstige klachten over aan de uitzending.'

Je relatie met Defensie is in de film niet altijd even goed. Klopt dat ook?

'Nee. Ik heb wel een akkefietjes gehad, maar Defensie heeft mij heel goed gesteund tijdens de rechtszaak in 2010. De film geeft een ander beeld, dat vind ik wel jammer. Maar het belangrijkste is dat de film goed laat zien welke offers militairen brengen, en ook hun thuisfront. Het is geen baan, maar een manier van leven. Fijn dat daar aandacht aan wordt besteed!'

De Vuurlinie

Op missie in Afghanistan leidt Marco (Waldemar Torenstra) zijn manschappen op sterke wijze door vuurgevechten. Hij ontvangt daarvoor de hoogste onderscheiding die Nederland kent: de Militaire Willems-Orde. In de jaren erna raakt Marco echter in opspraak. Tegelijk worstelt de militair met trauma's die hij zelfs met zijn liefde Mirjam niet kan delen, terwijl in de media en op straat iedereen een mening over hem heeft. Marco belandt in een emotionele rollercoaster. Wanneer hij zijn gelijk probeert te bewijzen, staat hij misschien wel voor zijn moeilijkste missie ooit.

BOSNIË EN HERZEGOVINA (EUFOR Althea)

De European Force (EUFOR Althea) zet zich in voor de politieke en sociale stabiliteit in Bosnië en Herzegovina. Dit moet de kans op een nieuw (gewapend) conflict verminderen. 4 Nederlandse stafofficieren leveren hier een bijdrage aan.

LITOUWEN (eFP)

Defensie levert een bijdrage aan de versterkte militaire aanwezigheid van de NAVO in Litouwen, de zogeheten enhanced Forward Presence. Het gaat om 270 militairen voor een multinationale battlegroup. Het bataljon waarvan Nederland deel uitmaakt, staat onder Duitse leiding en is gestationeerd in Rukla. Het is een van de 'geruststellende maatregelen' voor de Oost-Europese bondgenoten.

Mali (EUTM en Minusma)

Nederland draagt met maximaal 6 militairen bij aan de EU-trainingsmissie in Mali (EUTM Mali). Die traint Malinese strijdkrachten en adviseert om de zogeheten G5-troepenmacht operationeel te maken. Deze G5 bestaat uit Mali, Burkina Faso, Mauritanië, Niger, Tsjaad. Ook levert Nederland maximaal 15 functionarissen voor de civiele missies van de EU in de Sahel (EUCAP Sahel). Die zijn gericht op versterking van de binnelandse veiligheidssectoren in Mali en Niger. Voor de VN-missie Minusma draagt Nederland bij met maximaal 10 functionarissen van politie en Koninklijke Marechaussee, en 2 tot 3 militaire stafofficieren.

KOSOVO (EULEX)

EULEX is een missie van de Europese Unie. De missie bevordert de stabiliteit in Kosovo, door het bestuurlijk apparaat, politie, justitie en douane te ondersteunen. In totaal maken 2.000 mensen uit verschillende EU-landen deel uit van deze missie. Nederland heeft ongeveer 15 militairen voor EULEX in Kosovo, het merendeel marechaussees. De Nederlandse bijdrage bestaat ook nog uit personeel van de politie en uit specialisten van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Justitie en Veiligheid.

AFRIKA (ACOTA)

Nederland neemt soms deel aan het Global Peace Operations Initiative (voorheen Africa Contingency Operations Training & Assistance (ACOTA)-programma). Het programma vergroot de capaciteiten van 25 Afrikaanse landen door instructie en training. Zodat deze in Afrika vredesmissies kunnen uitvoeren (met een mandaat van de Verenigde Naties).

Terwijl u dit leest, zetten militairen zich in verschillende delen van de wereld in voor vrede en veiligheid. Op korte termijn ten behoeve van de lokale bevolking, maar op lange termijn draagt globale stabiliteit ook bij aan veiligheid in Nederland.

NEDERLANDSE MISSIES

OOSTFLANK NAVO: eFP EN AP

Defensie levert een bijdrage aan de versterkte militaire aanwezigheid van de NAVO in Roemenië en Litouwen, enhanced Forward Presence (eFP). Het gaat om 120 militairen voor een multinationale battlegroup in Roemenië, en 270 militairen voor een multinationale battlegroup in Litouwen. Door het zorgwekkende optreden van Rusland besloot de NAVO tot het sturen van extra militairen naar de Europese oostgrens. Ook bewaakt Nederland met gevechtsvliegtuigen het luchtruim van de oostflank van het NAVO-gebied. Ze doet dat afwisselend met 16 andere NAVO-bondgenoten onder de naam Air Policing (AP).

LIBANON, SYRIË EN ISRAËL: UNTSO, USSC EN UNDOF

De United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO) observeert de afgesproken bestandlijnen tussen Libanon, Syrië en Israël. Nederland levert 12 militairen aan deze missie. Nederland draagt verder met 3 burgers en 3 militairen bij aan de missie United States Security Coordinator (USSC) in Jeruzalem en Ramallah. USSC richt zich op het professionaliseren van de Palestijnse veiligheidssector. Nederland levert ook 1 militair aan de United Nations Disengagement Observer Force (UNDOF) voor vredesoperatie op de Golanhoogte tussen Israël en Syrië.

STRAAT VAN HORMUZ (EMASOH)

Met enkele stafofficiëren draagt Nederland bij aan de missie EMASOH (European-led Maritime Awareness in the Strait of Hormuz). Nederland neemt deel aan EMASOH voor het internationale recht op vrije doorvaart en doortocht door de Straat van Hormuz. Met deelname aan EMASOH bevordert Nederland de internationale rechtsorde.

IRAK (CBMI)

Nederland helpt met adviseurs lokale strijdkrachten mee om de slagkracht van terreurorganisatie ISIS te breken.

BAHREIN (CMF)

Bij Combined Maritime Forces (CMF) werken marines uit 34 verschillende landen samen. CMF heeft een hoofdkwartier in Bahrein. De doelen: het bestrijden terrorisme en bewaken veiligheid op zee (CTF150); het bestrijden van piraterij (CTF 151); het bewaken van de veiligheid in de Perzische Golf (CTF 152); en het versterken van de maritieme veiligheid (CTF 153).

GAZASTROOK (EU BAM)

De European Union Border Assistance Mission (EU BAM) is een missie van de Europese Unie. De missie helpt bij het grensbeheer aan de grensovergang bij Rafah in de Gazastrook.

SOMALIË (VPD)

Marineschepen vergroten de veiligheid langs de scheepvaartroutes door de Golf van Aden en de Hoorn van Afrika bij Somalië. Zij verstoren en ontmoedigen hiermee zeerovers. Het aantal gekaapte schepen is sinds 2012 sterk gedaald. Bestrijding van piraterij blijft nodig. Defensie stuurt in sommige gevallen militaire beveiligingsteams mee op Nederlandse zeetransporten.

Ode aan 'het belangrijkste wapensysteem van defensie'

Het Nationaal Militair Museum (NMM) in Soesterberg besteedt in haar expositie over de F-16 ruimschoots aandacht aan het wapensysteem, dat de Nederlandse defensie nu al vijftig jaar dient. 'Je kunt het belang van de F-16 voor onze defensie niet overschatten', zegt Alfred Staarman, conservator van het NMM.

Staarman belandde, na een studie geschiedenis, in 1994 als dienstplichtige terecht in het legermuseum van Delft, en daarna het militair luchtvaartmuseum. Daar kon hij zijn passie voor geschiedenis ten volle inzetten. 'Ik ben hier vanaf het begin als conservator werkzaam geweest. Ik had geluk: de toenmalige directeur, Jan Buijse, zocht een jonkie, en daar

'Daar komt bij dat de F-16 enorm in de belangstelling staat vanwege de oorlog in Oekraïne.'

was ik. Je moet het vak leren, en je moet de collectie leren kennen. Dus ik kan ook research doen, en artikelen schrijven. Het NMM is een prachtige plek om te werken, en het opzetten van tentoonstellingen vind ik verschrikkelijk leuk. Het gaat ergens over: je behandelt onderwerpen die te maken hebben met vrede en veiligheid, leven en dood.'

Expositie

Formeel heet hij de General Dynamics F-16 Fighting Falcon. Dit multifunctionele jachtvliegtuig is zowel in staat tot precisiebombardementen als luchtgevechten, en vormt het belangrijkste deel van de slagkracht van de Koninklijke Luchtmacht. De Koninklijke

Luchtmacht nam de F-16 in 1979 in gebruik en ontving de laatste F-16 van in totaal 213 toestellen in februari 1992.

De levensduur van de F-16 was oorspronkelijk 20 jaar. Daarom ondergingen de F-16's sinds 1998 de midlife update (MLU). Deze wordt sindsdien voortdurend doorontwikkeld. De modernisering verlengt de operationele, technische en economische levensduur met zo'n twintig jaar. 'Je kunt het belang van de F-16 voor onze defensie niet overschatten', zegt Staarman. 'Ik wil niet in superlatieven spreken, maar het is naar mijn mening met afstand het belangrijkste wapensysteem van defensie. En hij gaat al 50 jaar mee, zo uitermate succesvol is hij.

De F-16 is namelijk heel veelzijdig, en het is voor een kleinere luchtmacht als de Nederlands essentieel dat je zo'n machine voor alle taken kunt inzetten. We werken binnen de NAVO met een aantal kleinere en middelgrote landen samen om de F-16 operationeel te houden. Wij doen dat samen, en uiteindelijk doet de VS ook mee. Niet alleen is de F-16 al vijftig jaar in gebruik, hij wordt ook nog steeds gebouwd. Er is zelfs sprake van dat hij de honderd jaar gaat halen!

De F-16-expositie ging vorig jaar juni van start en blijft nog te zien tot en met 7 januari 2024.

'Dat is voor een expositie vrij lang', zegt Staarman. 'Normaliter is hij korter omdat we veel afhankelijk zijn van hoe lang we dingen in bruikleen mogen houden. Maar deze expositie kwam mooi op stoom, we konden hem langer behouden. Daar komt bij dat de F-16 enorm in de belangstelling staat vanwege de oorlog in Oekraïne. Het is wat triest om te zeggen, maar dat was wel gratis reclame!'

Wat kan de bezoeker aan de expositie verwachten?

'We hebben een F-16 in bruikleen, en daarnaast hadden we er al eentje in het museum staan: we kunnen dus twee vliegtuigen laten zien', zegt Staarman. 'Daarnaast hebben we ook een animatie waarin de werking van het vliegtuig wordt uitgelegd. Verder hebben we bijdragen van mensen die met de F-16 werken of gewerkt hebben, en we laten zien waar de F-16 voor gebruikt is in de afgelopen vijftig jaar. Die inzet begint tijdens de koude oorlog, maar is sinds 1992 enorm veranderd, omdat we toen veel meer deelnamen aan vredesmissies. Op dit moment heeft de inzet weer veel meer een defensief karakter vanwege de dreiging van Rusland. Het betekent wel dat de F-16 sinds 1979 pauzeeloos is ingezet. We hebben voor de expositie gekozen om aandacht te besteden aan een aantal grote uitzendingen waar de F-16 een rol in heeft gespeeld, maar we kijken ook naar de klassieke taak van luchtverdediging.'

'Je hebt te maken met strategische goederen, dus je kunt niet zomaar alles laten zien.'

Erg trots is Staarman op de experience waarbij de bezoeker met een F-16 kan meevliegen. 'We hebben een filmdoek van veertig meter dat staat opgesteld in een cirkel van 270 graden. Daarop projecteren we een vlucht door de grand canyon in Arizona. Zo kan de bezoeker echt de vlucht in een F-16 beleven, die ervaring komt echt heel dicht bij de werkelijkheid.'

De film is speciaal voor deze expositie gemaakt met behulp van de luchtmacht, daarnaast heeft Staarman veel geleend van Nederlandse traditiekamers, de KLU, 'maar daarnaast hebben we ook goed rondgekeken in ons eigen archief. We laten mensen hun verhaal vertellen, en we hebben diverse voorwerpen die te maken hebben met de F-16, zoals een vliegershelm, en de mascotte van het 322e squadron, Polly de papegaai.'

Hoe compleet de expositie ook is, er blijven altijd wel wensen, erkent Staarman. 'Je hebt te maken met

strategische goederen, dus je kunt niet zomaar alles laten zien. We hadden graag een mooie open-gewerkte romp willen laten zien, maar dat gaf toch te veel prijs. Dat hebben we nu opgelost met de animatiefilm – die wordt net zo aardig gevonden. En we hadden graag de allereerste F-16 willen laten zien, nummer J259 met de bijnaam 'Jewel'. Die staat nu in Leeuwarden. Tot slot hadden we graag de windtunnelmodellen uit de VS willen laten zien. Helaas kregen we weinig participatie van Lockheed Martin. Wel jammer hoor! Aan de andere kant: de expositie zit aardig vol, we hebben eigenlijk geen ruimte voor nog meer.'

Hoe is de respons op de expositie?

'Heel goed, boven verwachting zelfs. We weten niet wie er allemaal speciaal voor deze expositie naar het NMM is gekomen, maar we weten wel dat we in vergelijking met een aantal jaren terug veel meer bezoekers registreren. Zeker in een vakantieperiode met slecht weer is het hier erg druk. Maar niet alleen de aantallen zijn bemoedigend, de waardering voor de kwaliteit van de expositie is ook erg groot. Vooral vliegtuigspotters zijn altijd ontzettend kritisch, en zelfs die vinden het prima!'

Michiel: 'Een bijbaan bij Defensie waar je je studie écht kunt inzetten'

Defensy College is het werkstudentprogramma van Defensie waarbij HBO- en WO-studenten tijdens de studie niet alleen een unieke bijbaan krijgen waar ze hun studiekennis kunnen inzetten, maar ook opgeleid worden tot reservists bij een van de vier operationele commandos (opcos).

Wie Michiel
Wat Bijbaan
Waar Tilburg

Michiel heeft van jongsaf aan een interesse gehad in techniek, en uiteindelijk besloot hij om werktuigbouwkunde te studeren in Delft. 'Net als andere wetenschap staat aan de basis van techniek de vraag: hoe werkt de wereld? Ik wilde altijd al weten: hoe werkt een auto of een radio, hoe werkt alle dagelijkse mechaniek? Dat heb ik wel van mijn vader, zelf manager ICT bij een ziekenhuis. Ik weet nog dat toen ik hem vroeg hoe een elektrische motor werkt, hij dat veel te uitgebreid voor mijn leeftijd begon uit te leggen – maar daardoor werd wel mijn interesse gewekt. 'Mijn studie is niet puur theoretisch: wij leren echt hoe het werkt, hoe je de krachten in een mechaniek kunt uitrekenen. We houden onder meer ontwerpwedstrijden, een competitie waarbij je bijvoorbeeld een autootje op een opgewonden veer een exacte afstand laat rijden en die precies op tijd stopt. 'Ik kwam in aanraking met Defensy College tijdens een avondmaal in mijn studentenhuis: de zus van een vriend kwam mee–eten en vertelde dat ze dat deed. Ik had daar

een verkeerd beeld van: het was de tijd dat je hoorde dat soldaten op oefeningen 'pang pang' moesten roepen omdat er geen geld was, maar zij zei juist dat het super-vet was. Ik merkte dat ik door haar verhalen gegrepen werd, en werd uitgedaagd om iets naast mijn studie te doen. 'Defensy College stelt als voorwaarde dat je zeker honderd studiepunten hebt verzameld, maar ook dat je nog minstens twintig maanden moet studeren; ik zat in mijn derde studiejaar toen ik bij Defensy College begon.'

'Defensy College doe je maximaal twee dagen in de week, maar er word je de kans geboden om het naar wens uit te breiden. Dus je hebt voor een of twee dagen een vaste werkplek gerelateerd aan je studie of interesses, en je wisselt elk half jaar van werkplek. Maar daarnaast zijn er allerlei extra vormingsactiviteiten, waar je militaire vaardigheden leert, je kunt oefeningen doen, ik ken een jongen die mee op oefening is

'Ik ken een jongen die mee is op oefening als oefenvijand.'

geweest als oefenvijand, iemand die naar Engeland zeilt voor een tall ship event – je kunt het zo intensief maken als je zelf wilt. Voor die activiteiten krijg je punten, en het aantal punten bepaalt je rang en salaris.

'Je moet het zien als een bijbaan, naast je gewone studie. Maar dan eentje waar je je studie wél kunt inzetten! Sterker nog: Defensie geeft je alle ruimte om echt een bijdrage te leveren met je kennis. Ikzelf kreeg bij Robotic Autonomous Systems (RAS) samen met een andere werkstudent de opdracht om een automatisch draagsysteem voor gewonden-transport te ontwerpen voor een Mission Master voertuig. Ergens anders krijg je de kans niet om met zulk materieel te werken. Heel vet. Het was ook een beetje een jongensdroom om bij Defensie te werken: als je iedereen in uniform ziet lopen, dan voel je toch wel trots hoor! Overall waar ik kom is iedereen heel vriendelijk en behulpzaam: je zit bij Defensie en je helpt elkaar, je bent een team. 'Ikzelf heb me de laatste tijd wel op wat anders gefocust trouwens, want ik heb me aangemeld voor de selectie van een infanteristen-eenheid. Dus ik heb de extra vormingsactiviteiten op een laag pitje gezet om me te kunnen focussen op de selectie. Ik ben nog tot november werkzaam bij Defensy College. Defensy College is iets voor jou als je Defensie wilt leren kennen als organisatie, als je je grenzen wilt verleggen, als je iets wilt betekenen voor je land – en zeker als je in je studententijd iets extra's wilt doen.'

De rubriek 'Mijn Functie' is mede mogelijk gemaakt door Noventas verzekeringen.

noventas

Dit is onze tijd om te werken aan de radarsystemen van de toekomst

‘Als je kijkt naar de wereld van vandaag, dan is er een steeds grotere variëteit aan dreigingen,’ aldus Matijs Heiligers, senior scientist bij de afdeling Radartechnologie van TNO. ‘Van hypersonische doelen die met meer dan vijf keer de geluidssnelheid op je afkomen tot hele kleine onbemande bootjes dichtbij. Dat vraagt om radarsystemen die adaptief zijn en snel kunnen schakelen.’

Slimmere radarsystemen

Samen met zijn collega's doet Matijs onderzoek naar vernieuwende radarsystemen. Deze zullen beter afgestemd zijn op de ontwikkelingen in het wereldtoneel en bovendien gebruikmaken van de nieuwste technologische innovaties. ‘In de toekomst zullen er geen losse radarsystemen zijn, maar een geïntegreerd geheel van radar suites. Meerdere radars zullen verbonden zijn met elkaar en zo bijdragen aan het zo goed mogelijk waarnemen van de omgeving.’

Bij de nieuwe radarsystemen gaat het niet alleen om samenwerken en het uitwisselen van informatie, ook zullen de systemen zich beter kunnen aanpassen. ‘Bij TNO onderzoeken we hoe radars steeds adaptiever kunnen worden. Hierdoor wordt het voor de tegenstander bijvoorbeeld lastiger om te voorspellen wanneer en wat de volgende radaruitzending zal zijn. Een groot voordeel daarbij is dat het moeilijker wordt om de radar te misleiden met jamming, waarbij gebruikgemaakt wordt van de eerder uitgezonden radarsignalen. Tijdens dit soort onderzoeken werken we vaak in NAVO verband samen met internationale onderzoeksinstituten en grote industriële partners.’

Over TNO

‘Een belangrijke taak die we hebben bij TNO als onafhankelijk onderzoeksorganisatie, is het geven van advies aan Defensie en civiele partijen. Zo adviseren we bijvoorbeeld bij de aanschaf van nieuwe systemen, aan welke eisen er voldaan moet worden en na aanschaf doen we ook vaak de testen van de systemen’. Benieuwd naar wat TNO nog meer doet?

Ga naar →

www.tno.nl/nl/veilig

Technisch vernuft

Sinds zijn studie Lucht- en Ruimtevaarttechniek aan de TU Delft, is Matijs gefascineerd door radars en al het technische vernuft dat daarbij komt kijken. ‘Radarsystemen zijn naar mijn idee de meest complexe systemen die er zijn. Ze moeten objecten kunnen detecteren op een paar duizend kilometer, maar ook van dichtbij. Er zitten antennes in die zomaar tien meter groot kunnen zijn, maar ook chips van een paar millimeter met daarin transistoren van kleiner dan een micrometer. Het mooie van TNO is dat we alle kennis in huis hebben om echt een stempel te drukken op de ontwikkeling van radarsystemen: in principe kunnen we namelijk alles van een radarsysteem zelf maken. Daarbij staan de mensen binnen TNO echt aan de top binnen hun vakgebied. Samenwerken met de allerbeste experts helpt mij enorm bij mijn werk en het onderzoek.’

‘Samenwerken met de allerbeste experts helpt mij enorm bij mijn werk en het onderzoek.’

COLUMN

Perfect storm in de maak?

Wij worden geacht ons niet meer te bezondigen aan 'Eurocentrisme' – een denkwijze waarbij Europa een toonaangevende historisch-culturele rol wordt toegedicht ten koste van andere culturen. Maar de Chinese wijsheid 'wie Europa bezit, bezit de wereld' suggereert anders. Tot 1945 berustte Europa's centrale plaats op (de uitstraling van) zijn wereldwijde imperia. Tegenwoordig ontleent Europa zijn centraliteit aan zijn strategisch gelegen, geavanceerde maar kwetsbare samenlevingen die het, meer dan andere continenten, voor externe grootmachten tot een interessant jachtgebied maken.

Met zijn geopolitieke kwetsbaarheid sinds 1945 heeft Europa goed leren leven, gemakshalve de Amerikaanse veiligheidsgarantie incalculerend. Gaandeweg kon de geruststellende gedachte postvatten dat de veiligheid van ons continent redelijk afgeschermd kon worden van verdergelegen geopolitieke woelingen, met een gelukkige combinatie van politieke ontspanning met de Sovjet-Unie, economische vervlechting met Rusland, wapenbeheersingsakkoorden en de uitstraling van de EU als force for good (mensenrechten, democratie, ontwikkelingssamenwerking). Europa kon zich wentelen in een vreedzaam-welvarende niche, totdat Ruslands agressie tegen Oekraïne ons confronteerde met een verkrachting van de beschut gewaande veiligheidsorde.

Intussen ontnemt een fixatie op 'Oekraïne' de Europeanen het zicht op twee andere 'fronten': alarmerende geopolitieke ontwikkelingen aan Europa's zuidgrenzen én een veel zwaarder beroep op de Europese NAVO-leden bij de collectieve verdediging van hun continent.

Om met het meest urgente front te beginnen: Oekraïne. Dit destabiliserende conflict kan nog op een existentiële bedreiging voor Europa/het Westen uitlopen vanwege paranoia en instabiliteit binnen het Kremlin. Momenteel kan het Westen niet anders dan ruime ondersteuning van de Oekraïense krijgsmacht laten prevaleren boven een militair geclausuleerde, diplomatiek-ingegeven benadering. Dan de verdergelegen theaters. Spectaculair én alarmerend is het domino-effect van West-Afrikaanse landen dat zich afkeert van het Westen. Met het afsluiten van defensieakkoorden en de brute inzet van de huurlingen van de Wagner Groep, bindt Rusland fragiele Sahellanden aan zich, en jaagt het op strategische grondstoffen. In dat immense gebied leggen democratie, mensenrechten en ontwikkeling

het te vaak af tegen 'anti-imperialistische' militaire coupplegers. Uiteraard: overschat reikwijdte en duurzaamheid van Russisch en/of Chinees expansionisme niet. Maar buiten Europa wordt de door ons uitgedragen liberale internationale orde vaak met scepsis gezien of afgewezen. Rusland diplomatiek isoleren vanwege 'Oekraïne' is daar niet vanzelfsprekend. Zuid-Afrika etaleerde zijn pro-Russische/Chinees sympathieën dit jaar tijdens een gezamenlijke marine-oefening met die landen. In de Indo-Pacific wordt China steeds assertiever – in 2017 nestelde de Chinese marine zich in het strategisch gelegen Djibouti. In Latijns-Amerika spelen Rusland en China in op de opkomst van linkse regeringen – China met massale financieel-economische hulp en Rusland met wapenleveranties. In het Midden-Oosten treedt Iran op als anti-westerse neighbourhood bully, opportunistisch samenspannend met Rusland. Kli-

maat-gerelateerde sociaaleconomische ontredde in (West-)Afrika en het Midden-Oosten blijven een voedingsbodem voor jihadisme en migratie – soms georkestreerd om Europese samenlevingen te destabiliseren.

Al deze ontwikkelingen dringen het Westen geostrategisch in het defensief. Om hier effectief weerwerk te leveren, samen met de wereldwijd actieve, overbelaste VS, zullen de Europeanen veel meer robuust én volgehouden out-of-

area moeten en willen optreden – daarmee de katers van 'Irak' en 'Afghanistan' overwinnend.

Tenslotte de door NAVO bevolen herstructurering van de collectieve verdediging van het NAVO-gebied. Zal het New Force Model (NFM) van de NAVO van de grond komen? Zullen de Europese NAVO-bondgenoten – zij moeten het NFM gaan dragen – hun defensiebegrotingen én militaire productie nog drastischer willen/kunnen opvoeren? En wel zó dat – bovenop expeditionaire capaciteitsopbouw – met name hun landstrijdkrachten de materiële en personele massa gaan kweken die, méér dan hightech, in een high-intensity Europese grondoorlog doorslaggevend blijkt?

Europa staart naar convergerende, elkaar versterkende ontwikkelingen – aanzwellende externe gevaren én de verlamdende, potentieel fatale rekening van jarenlange defensiebezuinigingen. Deze perfect storm weerstaan zal een buitengewone maatschappelijke omslag vergen. En om te beginnen een overkoepelende, alsnog nagenoeg ontbrekende sense of urgency.

MARC BENTINCK

Hoe moet Rusland worden afgeschrikt?

De Russische inval in Oekraïne markeerde een keerpunt in de Europese veiligheid. Voorbij is de tijd dat onze krijgsmachten zich vooral richtten op vredesbevorderende operaties ver van huis. De oorlog maakt op hardhandige wijze duidelijk dat het NAVO-gebied nu zelf wordt bedreigd. Om te begrijpen hoe Rusland kan worden afgeschrikt is het noodzakelijk om een aantal inzichten en concepten uit de Koude Oorlog opnieuw te bezien, in het licht van de huidige tijd met zowel vergelijkbare als andere kenmerken.

In een recente HCSS-studie trachten Rob de Wijk, Frank Bekkers en Tim Sweijts een antwoord te geven op de vraag hoe we met die nieuwe én tegelijkertijd oude dreiging moeten omgaan. Daarbij staat oorlogsvoorkoming door afschrikking centraal. Er zijn verschillende dreigings-scenario's denkbaar, die in grote lijnen corresponderen met de drie hoofdtaken van Defensie:

Het *Baltische scenario*, waarin Rusland met een snelle aanval een deel van de Baltische staten veroverd en bezet, en daarmee de NAVO voor een fait accompli stelt.

Het *Oekraïne-scenario*, het steunen van partnerlanden in de Europese periferie tegen Russische agressie. Het *hybride scenario*. Dit vereist een antwoord op heimelijke operaties, disinformatie en cyberaanvalen van Rusland tegen NAVO- en EU-staten, gericht op het ondermijnen van de politieke besluitvorming, het ontwrichten van de samenleving en het voorkomen van militaire inzet tegen Rusland.

Uitdaging

Een belangrijke uitdaging is dat Rusland zijn tegenstanders met een grote verscheidenheid aan middelen onder druk zet. De Westerse strategie berust momenteel op een combinatie van afschrikking van conventionele strijdkrachten en nucleaire afschrikking. De wijze waarop Rusland de afgelopen jaren met interventies tegenstanders voor voldongen feiten plaatste, met de inval in Oekraïne als laatste voorbeeld in een reeks van agressieve

daden, vereist de ontwikkeling van nieuwe afschrikingsconcepten. Daarin is kennis van de tegenstander cruciaal.

Wederzijds onbegrip

De voor vele deskundigen onverwachte inval toont aan hoe weinig kennis we momenteel eigenlijk hebben van het Russische buitenland- en defensiebeleid. In de analyses van de Russische en Westerse kijk op afschrikking valt een duidelijk verschil in denken op. Het resultaat is (wederzijds) onbegrip. Wat wij een offensieve oorlog van Rusland tegen Oekraïne noemen, past in het Russische denken van strategische afschrikking en heeft in dat denken een defensief doel. Wat wij als afschrikwekkende maatregelen beschouwen, hoeft dat in Russische ogen helemaal niet te zijn. Rusland is er veel aan gelegen om grootschalige militaire confrontatie met de NAVO te vermijden, maar bepaalde maatregelen die wij nemen brengen in Russische ogen de noodzaak van pre-emptief optreden juist dichterbij.

Meer autonomie

De verbintenis van de VS met de Europese veiligheid is essentieel in het NAVO-perspectief; tegelijk is de Amerikaanse steun niet

langer gegarandeerd. Amerika wil en kan steeds minder de last van de Europese veiligheid dragen. Hun grootste belangen liggen in de Indo-Pacific, met China als systeemrivaal. Door hun relatieve machtsafname zijn de Amerikanen niet langer in staat tot het voeren van twee oorlogen tegelijkertijd. En als het erom gaat, bestaat het risico dat Europa aan het kortste eind trekt. De afschrikking zal dus vooral door de Europese bondgenoten zelf moeten plaatsvinden: meer Europese autonomie op defensiegebied is noodzakelijk, maar zal jaren vergen.

De NAVO kan verschillende afschrikingsconcepten hanteren:

- Afschrikking door actieve ontzegging is een beperkte vorm van 'deterrence by denial' met als boodschap: val niet aan, want dat komt je duur te staan
- Afschrikking door superieure slagkracht is een krachtige vorm van 'deterrence by denial' met als boodschap: val niet aan, want we zullen je verslaan
- Afschrikking door pre-emptie is een proactieve strategie, waarbij bij oplopende escalatie vroegtijdig offensieve capaciteiten van de tegenstander worden aangepakt. Dit past niet goed in de Europese cultuur, maar kan wel degelijk een krachtig onderdeel van een omvattende afschrikingsstrategie vormen.
- Afschrikking door onconventionele oorlogvoering is een interessante variant om lokaal een militair superieure tegenstander te bestrijden. Het gaat hier om partizanenstrijd of guerrilla met

Amerika wil en kan steeds minder de last van de Europese veiligheid dragen.

steun van de bevolking, die reeds door Oekraïne in de door Rusland bezette gebieden is toegepast.

• Afschrikking door straf en vergelding is de klassieke 'deterrence by punishment', maar kent in zijn moderne incarnatie een veel gedifferentieerder en schaalbaar spectrum aan straf- en vergeldingsmaatregelen dan alleen nucleaire vergelding.

Een verdedigings- en afschrikingsplan dat gebaseerd is op een combinatie van de bovengenoemde vormen van afschrikking biedt de beste kans op succesvol optreden tegen Russische agressie.

Gevolgen

De complexe Russische dreiging heeft grote gevolgen voor de inrichting en samenstelling van de Koninklijke landmacht. De landmacht kan een wezenlijke bijdrage leveren aan Europese afschrikking, maar dat vereist politieke keuzes. Er moet fors worden geïnvesteerd om te kunnen voldoen aan de internationaal gestelde eisen.

Als de afschrikking faalt, bestaat er een risico van escalatie naar een kernwapenoorlog in Europa. Dit leidt tot de politieke uitdaging om boter bij de aan de NAVO beloofde vis te doen, en te (her)investeren in capaciteiten, eenheden en

wapensystemen die vooral voor de afschrikking zijn bedoeld, hopelijk nooit worden ingezet en door het publiek worden gepercipieerd als de voorbereiding op een type oorlog dat men niet van deze tijd vindt – maar dat wel is. Dit fundamentele probleem eist een nieuwe defensienota en een diepgaande politieke en maatschappelijke discussie.

Het HCSS rapport is hier te vinden:
<https://hcss.nl/report/hoe-moet-rusland-worden-afgeschrikt/>

Skywall Patrol dronevanger

Om troepen tegen drones te beschermen, is er bij de landmacht sinds enige tijd een nieuwe eenheid: het Counter Unmanned Aircraft Systems-peloton. Begin dit jaar was het C-UAS-peloton 4,5 maand in Roemenië, om het werken te velde onder de knie te krijgen. Daarvoor ontbreekt in Nederland de tijd doordat de kleine eenheid het afgelopen jaar veelvuldig tegen drones is ingezet.

Voor het detecteren en bestrijden van drones beschikt het peloton over een combinatie van Squire radars en dag- en nachtcamera's. Ook is er de Skywall Patrol. Dit apparaat maakt het mogelijk drones tot op 150 meter met een net van 3 bij 3 te vangen. Dat kunstje heeft de zogenoemde bestrijdingsgroep inmiddels aardig onder de knie.

SkyWall Patrol is een handbediend wapen dat de operators te velde in staat stelt om een drone echt te vangen in een net, en het daardoor vrij onbeschadigd in handen te krijgen. Waardoor het mogelijk is om gegevens van de drone, zoals de herkomst en de opgeslagen data, boven tafel te krijgen. De SkyWall kan worden ingezet in samenwerking met elektronische middelen tegen drones, en in situaties waarin geen elektronische tegenmaatregelen genomen kunnen worden.

De SkyWall gebruikt luchtcompressie om projectielen op drones af te schieten, nadat de gebruiker de drone gertarget heeft met de SmartScope, die compenseert voor de snelheid en afstand van de drone. Doordat er een net wordt gebruikt en de drone niet wordt neergeschoten, wordt ook voorkomen dat er onnodige slachtoffers vallen bij de actie.

Er zijn verschillende SkyWall projectielen (zie hieronder). Het grote voordeel ervan is dat deze projectielen herbruikbaar zijn; zeker als een projectiel met parachute wordt gebruikt kan de neergehaalde drone geen schade of letsel veroorzaken, en kan hij op data onderzocht worden. Mist het projectiel de drone, dan landt hij alsnog zacht en kan hij weer hergebruikt worden.

PROJECTIELEN

SP10

Tegenmaatregel	Net
Type	Dronevanger
Targeting	voorprogrammeerbaar met het SkyWall targeting system

SP40

Tegenmaatregel	Net en parachute
Type	Dronevanger
Targeting	voorprogrammeerbaar met het SkyWall targeting system

SP90

Tegenmaatregel	Net en parachute
Type	Drone- en payloadvanger
Targeting	Voorprogrammering niet toepasbaar

De rubriek 'Factsheet' is mede mogelijk gemaakt door Noventas verzekeringen. 'Factsheet'

Wybren van Haga: 'Ik vind dat Nederland een soeverein leger moet hebben'

Wybren van Haga, voorheen Tweede-Kamerlid voor de VVD en tegenwoordig voor Groep Van Haga, werd in 1967 geboren als zoon van een moeder die voor de World Health Organisation werkte en een vader die als militair arts aan vredesmissies bijdroeg. Hijzelf koos voor elektrotechniek in Delft; zijn dienstplicht vervulde hij als Tweede Luitenant bij het Korps Commando Troepen in Roosendaal. Een ervaring die mede bepaalt hoe hij over defensie denkt...

Van beide zijden is mijn familie behoorlijk nautisch, en veel neven dienden bij de marine. Mijn Engelse opa was tijdens de Tweede Wereldoorlog zelfs marine-arts. Dus de gedachte was altijd wel: in dienst gaan is je burgerplicht', zegt Van Haga. 'Het Korps Commando Troepen vond ik een van de meest ingrijpende ervaringen in mijn leven. Ik kwam binnen als een decadente, verwende student, maar dat hebben ze er wel uitgekregen. Defensie heeft een arrogante, decadente jongen enorm gesensibiliseerd. Ook begreep ik de kijk van mijn vader op het leven. In Roosendaal zag ik hoe ongelooflijk gedisciplineerd, vernuftig en toegewijd de mensen zijn, maar dat ze vanuit Den Haag geen enkele medewerking kregen: er moest altijd bezuinigd worden. Pas in de Tweede Kamer begreep ik dat geen geldkwestie was, maar complete onkunde: velen, tot op het hoogste niveau, weten van toeten noch blazen.'

Wordt er op defensie niet iemand gezet met kennis van zaken?

'Bij de VVD werkte het juist andersom, want men wil belangenverstrengeling voorkomen. Omdat ik bij Shell heb gewerkt, mag ik geen woordvoerder zijn over olie en gas. En ik heb elektrotechniek gestudeerd, dus ik mag niks zeggen over zonnepanelen. En vanwege mijn diensttijd mag ik niks doen bij defensie. Je krijgt dus per definitie een portefeuille waar je niks van weet, en na twee maanden inlezen verwacht men

Van Haga bij de commando's

dat je een volwaardige gesprekspartner bent. Maar door wie laat jij je liever opereren: een chirurg of iemand die zich twee maanden ingelezen heeft?'

Wat is volgens jou het gevolg van die praktijk?

'Ik ben ooit ingevallen als woordvoerder voor de VVD bij defensie, en ik was de enige die aan de schouderinsignes kon zien dat de zaal volzat met generaals, kolonels en oversten. En politici hebben heel veel moeite om te begrijpen waar een militair het over heeft. Terwijl de militairen – dit formuleer ik heel positief – aannemen dat de politici zich goed hebben voorbereid. Nou, dan heb ik nieuws voor ze: die politici komen tien minuten te laat en slaan pas ter plekke het dossier open. Het zijn totale leken, zodat de militairen alles in Jip-en-Janneketaal moeten uitleggen. Ik vind wel dat de militaire top daar assertiever mee moet omgaan. Ik vind dat je de plicht hebt om met de vuist op de tafel te slaan: 'Dit kan niet meer, de hele krijgsmacht past in

de Amsterdam Arena, als je een kritische grens overschrijdt dan kun je jezelf niet meer verdedigen'. Recentelijk is het commando over het Nederlandse leger in handen gegeven van de Duitsers. Dat was een pennenstreek. Daar had de Nederlandse top zich met hand en tand tegen moeten verzetten.'

Wat zou Defensie in jouw ogen moeten zijn? En hoe kun je dat politiek voor elkaar krijgen?

'De meesten vinden dat we defensie in Europees verband moeten aanpakken. Ik geloof daar niet in. Tijdens de coronacrisis regelden de Fransen en Duitsers ook eerst hun eigen mondkapjes en medicijnen voordat anderen aan de beurt kwamen. Samenwerken is prima, maar ik vind juist dat wij als Nederland een soeverein leger moeten hebben. NAVO klinkt heel mooi, want het maakt de afschrikwekkende kracht groter. Maar ben ik bereid te sterven voor Italië? Ik ben daar vrij opportunistisch in: wat goed is voor Nederland, prima. Maar om het leger afhankelijk te maken van andere landen, dat risico wil ik niet nemen. En dat hoeft ook niet: we zijn een schatrijk land, dus we kunnen er een soeverein leger op nahouden.'

Denk je dat de maatschappij daar warm voor loopt?

'Die maatschappij heeft al een behoorlijke wake up call gekregen met de oorlog in Oekraïne. Geld is ineens geen probleem meer. Maar dat is überhaupt geen issue. We geven 35 miljard uit aan klimaatmaatregelen en 25 miljard aan

‘De meesten vinden dat we defensie in Europees verband moeten aanpakken. Ik geloof daar niet in.’

stikstofmaatregelen, dus die paar miljard extra voor defensie zijn echt een peulenschil. Maar omdat we dertig jaar lang hebben bezuinigd, duurt het nog wel tien jaar voordat we defensie weer op orde hebben. Ik zou ervoor pleiten dat we niet de 2%-norm aanhouden, maar dat we naar 3% gaan. En zet een oud-generaal neer als minister van defensie. Er zijn landen waar ze dat doen, met een ontzettend goed leger, zoals Israël.’

Zou ook, als in Israël, elke man en vrouw de dienstplicht moeten vervullen?

‘Ik ben altijd voor dienstplicht geweest, ook voor sociale dienstplicht, maar niet voor missies in het buitenland. Waarom moeten

Nederlandse jongens en meisjes sterven voor Oekraïne of tegen Rusland? We weten dat bij missies vaak heel perverse motieven op de achtergrond spelen. Neem de grote oliebelangen tijdens de oorlog in Irak. Aan dat soort conflicten buiten ons territorium wil ik niet meewerken. De inzet bij natuurrampen, daar heb ik absoluut niets tegen. Juist fijn dat een snel inzetbaar leger dan kan helpen.’

Hoe ga je je visie realiseren als kleine partij?

‘Ook als kleine partij heb je invloed. Ik maak altijd een rondje langs de collega’s met verstand van zaken: als je je zaak goed beargumenteert, kunnen ze tot de conclusie komen dat je gelijk hebt. Daarom ga ik ook met enige regelmaat naar defensiedebatten, zeker als het gaat om Oekraïne. Dan zeg ik dat we niet zomaar alles weggeven, maar rekening houden met de ondergrens waarop Nederland nog te verdedigen is. Er zijn steeds meer partijen die daar voor openstaan.

‘Waar ik ook op blijf hameren, is het verhogen van de salarissen bij

defensie. Het zijn soms lonen waar je geen gezin mee kunt onderhouden. Ik vind dat een belediging voor de belangrijke taak die ze uitvoeren. Daarnaast we moeten onze Nederlandse defensie-industrie koesteren. Nederland is de enige in Europa die zijn eigen defensie-industrie hindert door criteria voor een exportvergunning zo streng te interpreteren dat vrijwel niks mogelijk is. Dus mijn belangrijkste drie punten zijn: meer geld naar materieel en militairen, de defensie-industrie moet beter gefaciliteerd worden en we moeten een soevereine krijgsmacht hebben.’

Toch kampen andere zaken, zoals en zorg en onderwijs, ook met een chronisch tekort aan geld...

‘Onze grootste kernwaarde is vrijheid en die moet gewaarborgd worden door het leger. Het is decadent om te denken dat oorlog hier niet meer mogelijk is. Er zal altijd oorlog zijn, en je kunt dat alleen voorkomen met een ongelooflijk sterk en goedgeorganiseerd leger. Pas daarna kun je denken aan gezondheid, en daarna aan goed onderwijs.’

NATIONAAL
COMITE
VETERANENDAG

AL 20
JAAR
VOOR

JOU
JULLIE
ONS

Save
the date
→

NEDERLANDSE
VETERANENDAG
29 JUNI 2024

Founder

Ministerie van Defensie

Organisatie

nederlands
veteranen
instituut

Hoofdpartner

madurodam

THALES

DAMEN

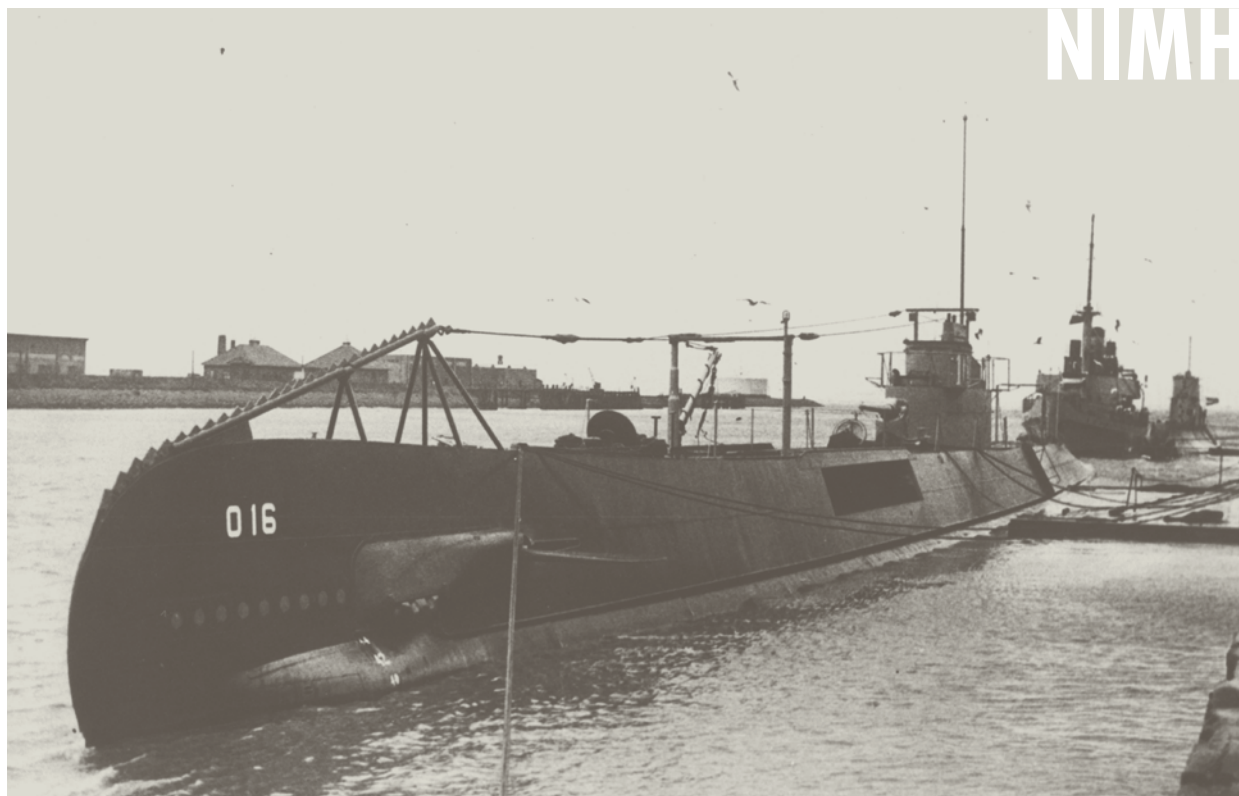

dunea
GRIN & WATER

Monuta

Onderzeeboot Hr. Ms. O16 waar A.J. Bussemaker onderzeebootcommandant van was tot de ondergang in 1941.

Een duik in de archieven: De collectie Anton Bussemaker

Enkele dagen na de oorlogsverklaring van Nederlands-Indië aan Japan op 8 december 1941 boekte de Nederlandse divisie onderzeeboten in Zuidoost-Azië haar eerste successen. Toen sloeg het noodlot toe...

Het was onder leiding van flottielje- en onderzeebootcommandant, luitenant-ter-zee der 1e klasse Anton Bussemaker, dat de eerste successen werden geboekt: de Hr. Ms. O16 torpedeerde vier Japanse troepen transportschepen. Drie vaartuigen zonken, een vierde raakte ernstig beschadigd. Verschillende geallieerde kranten spraken van een grote overwinning voor de Nederlandse strijdkrachten. Maar deze opgewekte stemming was van korte duur. De O16 moest na de geslaagde aanval het gebied nog verlaten en veilig de Britse marinebasis van Singapore zien te bereiken. In de nacht van 14 op 15 december 1941 sloeg het nood-

lot toe, toen de onderzeeboot een zeemijn raakte. Een hevige explosie volgde, waarbij het vaartuig in tweeën brak en vrijwel direct naar de zeebodem zonk. Er kwamen 41 bemanningsleden om, waaronder Anton Bussemaker. Alleen kwartiermeester Cornelis de Wolf overleefde de ramp. Na een zwemtocht van vijftientig uur wist hij een klein eiland voor de kust van Maleisië te bereiken. Na de ramp bleven de weduwe van Bussemaker en hun drie kinderen achter in Nederlands-Indië. Gedurende de oorlog zaten zij gevangen in verschillende Japanse burgerinterningskampen.

Invloed

Met het sneuvelen van Bussemaker verloor de Nederlandse onderzeedienst een van zijn meer belangrijke en talentvolle officieren. In zijn carrière had Bussemaker tot dan toe veel teweeggebracht op

het gebied van de modernisering en nieuwe tactieken van onderzeeboten in Nederland en toenmalig Neder-

lands-Indië. De Nederlandse Onderzeedienst had in de vooroorlogse jaren internationaal gezien dan ook een van de meest moderne onderzeeboottactieken ontwikkeld.

Archiefcollectie

In 2019 schonk de familie Bussemaker een archiefcollectie aan het Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH). Dankzij de stukken die bewaard zijn gebleven, weten we veel over de bijdrage van marineofficier Bussemaker bij de inzet van en ontwikkelingen bij de Onderzeedienst.

De inventaris van de collectie is digitaal in te zien via www.archieven.nl/nl/

Bommen ruimen?

Dat is in Nederland in handen van particuliere bedrijven, die daarbij wel nauw samenwerken met de Explosieven Opruimingsdienst (EOD). Greg Jones van de Explosive Clearance Group in Wijchen is erg thuis in offshore berging, maar vindt het werk op land zeker zo boeiend.

Jones, business development manager bij ECG, voer op zijn zestiende al op bergingsschepen van Smit Tak, werkte daarna op booreilanden en kwam uiteindelijk in de scheepsbouw terecht: al met al veertig jaar ervaring in offshore.

‘ECG wilde ook explosieven ruimen op zee, dus ik dacht dat ik me daar op zou focussen. Maar ik werd al meteen betrokken bij het ruimen van de resten van een Hawker Typhoon, en daarna een Short Stirling. Daar vind je overigens bijna niets van terug, zelfs een motor van 1000 kilo is weg. Er was na de oorlog een gigantisch tekort aan staal en metaal, dus schroot was een gouden handel. Dat wisten we ook al. Wel vonden we bij de Typhoon nog vier raketten.’

In welke fase worden jullie benaderd om naar explosieven te zoeken?

‘Als er bijvoorbeeld ergens grondroerende activiteiten gaan beginnen, dan vragen ze ons om een historisch vooronderzoek uit te voeren. Een quickscan geeft dan een beeld of daar ooit iets gebeurd is. We kunnen dat met 99% zekerheid zeggen, want wij hebben een groot archief met luchtfoto’s en documenten uit Washington, Londen, Duitsland en Nederland. Hoewel de Duitse en geallieerde legers in de Tweede Wereldoorlog goed dingen kapot konden maken, hebben ze dat gelukkig ook altijd heel goed bijgehouden. Is een locatie verdacht, dan maken we een project-risicoanalyse: hoe groot is de kans op objecten, hoe diep zit ‘t? Het kan om afwerpmunitie van een vliegtuig gaan, maar ook om een mitrailleurnest. En wat we vinden is niet alleen bommen en raketten; er zijn bijvoorbeeld ook radio-actieve vliegtuigonderdelen. Aan de andere kant: soms ontdek je dat een boer ergens dertig jaar

geleden een oude auto begraven heeft.’

Het volgende stadium is dan afgraven...

‘Als wij wat in ons onderzoek tegenkomen, dan wordt alle grond afgegraven en in depot gezet. We kunnen dan vervuilde grond scheiden van niet-vervuilde. Als het om een project met mogelijke menselijke resten gaat, dan gaat alles door zeven met mazen van acht millimeter, en alles vanaf

een vingerkootje wordt bewaard. In dat geval worden aan het eind van het project de nabestaanden uitgenodigd, zodat ze toch iets te begraven hebben. ‘Als je iets vindt, moet je het opruimen. Daar werd in het verleden wel eens anders over gedacht. Nu is dat bewustzijn er steeds meer. Explosieven dragen wij over aan de Explosieven Opruimingsdienst (EOD). We assisteren ze wel, want we hebben speciale VTVS-containers om het spul te

vervoeren, maar daar houdt onze verantwoordelijkheid op'.

'Op zee valt alles binnen de economische 12 mijlszone onder verantwoordelijkheid van de EOD; daarbuiten zorgen wij voor het opruimen. Dat gaat allemaal via protocollen, we doen dat alleen na akkoord van de bevoegde instanties.'

Wat is er anders aan bommen ruimen op zee?

'Offshore vraagt om een strakke planning en een duidelijke begroting. Als je dat niet goed doet, dan loop je enorme risico's. Neem een standaard surveyboot: die kost al gauw 30-40.000 euro per dag. Dus als je die tien dagen bijvoorbeeld onwerkbaar weer hebt, dan ben je al 4 ton kwijt zonder dat je er iets voor terugkrijgt. Aan de andere kant is het voor de opdrachtgever essentieel dat de zeebodem veilig is. Een van de grootste kraanbaken ter wereld, *Sleipnir*, kost bijna een miljoen per dag, en die moet je vier jaar vantevoren inplannen. Dus elke dag staat ingepland, en er zijn geen uitlopmogelijkheden. Dat is op land anders: als je daar voor onverwachtheden komt te staan, dan is er eigenlijk altijd wel een mouw aan te passen. Want een aanbesteding offshore mag dan wel was een enorm bedrag kosten, maar daar gaan we dan niet overheen. Op het land zit daar veel meer speling in.

'We hebben ons nu ingeschreven voor de risico-analyse van

een windmolenproject, maar dat begint pas in 2025 te lopen. Meestal wordt er onderzoek gedaan naar de omgeving waar de molens worden neergezet: die locaties moeten vrij zijn. Maar er wordt alleen geruimd als we er niet omheen kunnen; liever worden bijvoorbeeld de kabels om obstakels heengelegd. In Duitsland echter moeten we alles weghalen.

'Historisch vooronderzoek en een risico-analyse zijn op land al langer verplicht, maar op zee begint dat nu ook te komen. Al verschilt dat per land. We werken ook in onze buurlanden, en in Duitsland willen ze bijvoorbeeld dat als je grote rotsblokken van hun plaats haalt om iets te verwijderen, dat blok ook weer precies terug wordt gelegd. En als je een bom ruimt, moet die leegte weer opgevuld worden. Want ze willen voorkomen dat de stroming verandert.'

'In Nederland heeft 99% van wat we onderzoeken te maken met de Tweede Wereldoorlog, want hier is daarvoor weinig gebeurd. Wel meldden laatst in Coevorden magneetvissers de vondst van

'We hebben bronzen kanonnen en kanonskogels van voor de twintigste eeuw gevonden.'

twee handgranaten en een handvuurwapen. Die waren nieuw. Ze zeiden dat ze een granaat hadden teruggegooid, maar de vijfver hebben we leeggedregd en we hebben niets gevonden, die die ligt waarschijnlijk bij iemand op zolder. Dat is levensgevaarlijk, en ik sta er van te kijken dat er niet veel meer mee gebeurt is.

'In België draait het meer om explosieven uit de Eerste Wereldoorlog. Maar het kan nog van daarvoor zijn. We hebben bronzen kanonnen, massieve kanonskogels en zelfs TNT van voor de twintigste eeuw gevonden.

'Alles van de Tweede Wereldoorlog en erna werd tot de jaren zeventig gewoon in zee gedumpt, van radioactief materiaal tot munitie. Vijftig meter voor het strand van Knokke ligt zelfs een zandbank, de Paardenmarkt, waar minimaal 35 miljoen kilo aan vooral chemische wapens soms tot wel 50 centimeter onder het wateroppervlak ligt. En eronder ligt het zoetwaterreservoir van Oostende en Knokke; daar vinden ze al chemische sporen van dat afval terug.

'Het is niet alleen offshore dat dat gebeurt: bij munitiefort Zwijndrecht in België, is enorm veel in de grachten gedumpt. Niet alleen gewoon wapentuig; ze zijn ook twee wagonladingen mosterdgas "kwijt". Er liggen zelfs zoveel chemische wapens in de gracht dat het groen dat we op de wal kant weghalen als chemisch afval afgevoerd moet worden.'

Hoe gevaarlijk is jullie werk?

'Als we het goed doen is het ongevaarlijk, want alles gaat via protocollen en procedures. Die liggen vastgelegd in het projectplan, dat beschrijft hoe we te werk gaan. Wij zijn ons heel bewust van t werk dat we doen. Op zee zijn de procedures nóg strenger, want daar mag je, om een trapje van drie treeën op te lopen, niks in je handen hebben. Dat is op land eigenlijk onwerkbaar.

'We hebben zelfs eigen graafmachines met kogelwerend glas en extra bepantsering van de bodem. Dat is officieel niet meer verplicht, maar wij moeten veilig kunnen werken, dus dat houden we gewoon aan.'

Jan Dicke: ‘Wij zorgen ervoor dat het Nederlandse bedrijfsleven niet buitenspel komt te staan’

Het Commissariaat Militaire Productie bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft tot taak de rol van het Nederlandse bedrijfsleven in militaire productie te bevorderen. ‘Het is een sector met een hoog technologisch gehalte en hoogwaardige werkgelegenheid,’ vertelt commissaris Jan Christiaan Dicke. ‘En je dient ook nog eens het nationale veiligheidsbelang!’ Door Ruben ten Have.

Sinds de oorlog in Oekraïne is er meer aandacht voor investeringen in Defensie. Om te bepalen waar en hoe, en bij welk bedrijf te investeren, heeft de Nederlandse regering als belangrijke leidraad de Defensie Industrie Strategie (DIS). Dit document bespreekt het belang voor Nederland om zelf een sterke industriële en technologische basis te hebben ten behoeve van de nationale veiligheid.

‘De Defensie Industrie Strategie is een document dat we samen met Defensie hebben opgesteld,’ vertelt Dicke. ‘Het vormt de leidraad van ons handelen om de Nederlandse defensie en de technologische en industriële basis daarvoor – afgekort tot NLDTIB – te beschermen, internationaal te positioneren en te versterken. ‘Bij de mogelijke aanschaf van een buitenlands wapensysteem van meer dan 5 miljoen, proberen wij Nederlandse bedrijven of toeleveranciers direct of indirect daar een plekje in te geven. Dat noemen we industriële participatie (IP). Stel, we kopen Apache gevechtshelikopters, dan kijken we met het defensiebedrijf, Boeing Defense, Space and Security, of binnen een IP-overeenkomst een bedrijf als GKN Fokker de landingsgestellen kan leveren. Of dat het Koninklijke Lucht- en Ruimtevaart Centrum (NLR) of TNO-onderzoek voor Boeing kunnen uitvoeren. Zo proberen wij de technologische en industriële basis van Nederland te versterken.

‘Ons team, onder leiding van Dimitri van Rijn, bestaat uit vier IP-adviseurs en twee mensen voor

administratie, analyse en het contact met de Algemene Rekenkamer. De werklust is hoog op weinig mensen, zeker nu de aanbestedingen stijgen. We zijn ambtenaren, maar eigenlijk ook business development voor de Nederlandse industrie. Dit is noodzakelijk, want er is in de defensie- en veiligheidsindustrie absoluut geen level playing field. Dus zeker midden- en kleinbedrijven hebben een duwtje in de rug van de overheid keihard nodig.’

Wat is jullie relatie met Commando Materieel en IT (Commit)?

‘We werken eigenlijk parallel met Commit. Als zij een vraag uitsturen, bijvoorbeeld een vervanging voor het C-130 vliegtuig, dan staat daar meteen in dat een aanbieder door ons benaderd kan worden. Commit gaat dan verder met het verwervingsproces, en wij werken aan de IP.’

Thales (een defensiebedrijf) heeft in samenwerking met Defensie het Multi Mission Radarsysteem ontwikkeld, maar dit gaat ook naar Noorwegen. Zijn jullie daar ook bij betrokken?

‘Nee, dat doet Defensie. Zij hebben de optie in het contract opgenomen dat als andere landen zo’n radar willen kopen, zij het onder bepaalde government

to government-afspraken onder soortgelijke voorwaarden kunnen doen. Dat is een unieke vorm van nieuwe samenwerking, waarmee je een versnelling in Europa kunt bewerkstelligen.

‘We zijn wel betrokken bij de aanschaf van nieuwe fregatten. Wij kunnen, door gebruik te maken van een uitzonderingsbepaling van de Europese Unie over aanbestedingen, de fregatten direct aanbesteden bij Damen Naval. Maar als daar veel buitenlandse componenten bij komen kijken, proberen we ook de Nederlandse industrie er weer bij te betrekken.’

Komen in tijden van oorlogsdreiging de economische en commerciële belangen niet buitenspel te staan, en focus je je puur op wat er militair nodig is?

‘Ons uitgangspunt is dat het militair operationeel relevant moet zijn. Pas daarna kijken wij naar de toeleveringsketen en de nationale belangen. Maar uiteindelijk bepaalt Defensie de verwervingsstrategie. We hebben een specifieke IP ontwikkeld voor de F-35 Joint Strike Fighter. Omdat we heel vroeg in de ontwerpfase meededen, waren we goed gepositioneerd om vanaf het begin te kijken of er voor bepaalde orders Nederlandse bedrijven in aanmerking komen. Heeft zo’n bedrijf daar ondersteuning voor nodig – in de vorm van faciliteiten en test-equipment –, dan kijken wij met Defensie en in dit geval de provincie Noord-Brabant hoe we zo’n bedrijf kunnen positioneren en helpen.’

Wat is het meest indrukwekkende

‘Het MKB heeft een duwtje in de rug van de overheid keihard nodig.’

project waar je bij betrokken bent geweest?

‘Het ‘ecosysteem’ rond Woensdrecht, dat was echt een succes! Samen met het bedrijfsleven, Defensie en de (lokale) overheid creëerden we de voorwaarden voor bedrijven als Aeronamic, Standard Aero en One Logistics om succesvol te zijn. Dit soort dingen heeft wel een lange adem: we zijn zes jaar geleden gestart en zien nu het succes pas.

‘Ook hebben we succes geboekt bij het onderhoud van de rotorbladen van de Apache. Vroeger moest je die terugsturen naar Amerika, nu hebben we Boeing ervan overtuigd om de kennis over te dragen aan het Nederlandse bedrijf Specto, zodat die het in Nederland kunnen onderhouden. Dat is goedkoper, de helikopter is sneller inzetbaar en het bedrijf vaart er ook wel bij. Daarmee creëer je echt een win-win-winsituatie.’

De Europese Commissie heeft voor een periode van zeven jaar ruim

‘We zijn zes jaar geleden gestart en zien nu pas het succes.’

8 miljard euro beschikbaar gesteld voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Europese Unie. Spelen jullie een rol in dit European Union Defence Fund (EDF)?

‘Ook daar proberen we Nederlandse bedrijven te positioneren, zodat deze in consortia komen en meedoen aan de ontwikkeling van militair materieel in Europa. Deze ontwikkeling gaat een enorme vlucht nemen, omdat Europa meer strategisch autonoom wil zijn. ‘Wij kijken naar de regelingen bij het EDF die kansen bieden voor het Nederlandse bedrijfsleven om deel te kunnen nemen. Met name voor midden- en kleinbedrijven moet je voorwaarden scheppen.

Dat doen we in nauwe samenwerking met Defensie, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en brancheorganisaties zoals de NIDV. Dat is een enorme klus erbij, maar zo zorgen we ervoor dat het Nederlandse bedrijfsleven hierin niet buitenspel komt te staan. ‘Uit onderzoek van adviesbureau Berenschot blijkt dat de defensie- en veiligheidsindustrie ongeveer 4,7 miljard omzet genereert. Dat zijn zo’n duizend bedrijven, sommige specifiek defensie, sommige zijn voor zowel civiele als militaire doeleinden te gebruiken. Het is een sector met een hoog technologisch gehalte – hoger dan de gemiddelde Research and Development in Nederland – en biedt hoogwaardige werkgelegenheid en je dient ook nog eens het nationale veiligheidsbelang. Daar doen wij het voor!’

Kijk voor meer informatie over het Commissariaat Militaire Productie op de website van de Rijksoverheid: www.rijksoverheid.nl

Mariniers: 'We vechten samen, we lachen samen en we janken samen'

Majoor Mark en korporaal Job zijn, zo blijkt uit het gesprek dat we met hen voeren, met hart en ziel aan het korps mariniers verknocht. En dat heeft er niet alleen mee te maken dat de mariniers naar hun zeggen de 'crème de la crème' is, maar ook omdat het korps aanvoelt als een familie. Maar wel een familie met tanden, die binnen 48 uur overal ter wereld inzetbaar is.

We beginnen met majoor Mark: hij is commandant van een marinierseenheid in Doorn. 'Ik ben al 22 jaar marinier; ik droomde als jongen al van defensie, en ik heb nooit spijt van mijn keus gehad. Ik heb mooie functies gehad en kan het verschil maken, maar krijg – en neem – ook de vrijheid om mijn eigen beslissingen te nemen. Ik ben erg van het opdracht gericht uitvoeren: zeg me wat je moet bereiken, maar niet hoe.

'Ik ben commandant van het 13e Raiding Squadron, vergelijkbaar met een infanteriecompagnie. Op dit moment loopt het project Force Design, waarbij we de eenheden transformeren naar een toekomstbestendig Korps Mariniers. Hierbij worden grotere eenheden omgezet worden in kleinere eenheden, die in staat zijn om zelfstandig te opereren, zelfvoorzienend om grotere effecten te generen. 'Het 13 Raiding Squadron is op-

nieuw gevuld na de uitzending in Irak. We zijn de manschappen aan het aanvullen en gaan het nu in sneltreinvaart op niveau brengen. Medio december vormen we de snelle reactiemacht, de Maritime Spearhead Task Unit. We kunnen dan binnen 48 uur waar ook ter wereld ingezet worden. Dat kan zijn om te knokken, voor een evacuatie operatie zoals de collega's recent in Soedan uitvoerde, maar we kunnen ook waterflesjes uitdelen in een rampgebied.'

Middenkader

‘Het aantal mariniers hebben we wel op niveau, maar van de kaderleden hebben we pas 50% binnen, dat blijft wel een zorgpunt. Dat kader bestaat namelijk uit korporaals en sergeanten met tien tot vijftien jaar ervaring, die in een leeftijdsfase zitten dat je gaat nadenken over een gezin. Dus velen kiezen dan voor een meer regulier leven, waar ze bij hun gezin kunnen zijn. We hebben een enorme uitstroom van dat middenkader gezien. We zijn nu korporaals aan het opleiden, maar het duurt zeker tien jaar voordat je dat bijgewerkt hebt. Gelukkig hebben we mariniers genoeg, we kunnen de besten uitzoeken. maar die zullen wel wat taken op zich moeten nemen die we normaliter van het middenkader verwachten.’

Combined Arms

‘Je begint met kruipen, dan ga je lopen, uiteindelijk kun je rennen. We zijn nu de kruipfase voorbij: iedereen heeft de basis gehad. Als marinier heb je een vrij breed pakket aan vaardigheden. Iedereen krijgt dezelfde opleiding tot amfibische infanterist, maar daarnaast bouw je specialiteiten op in bijvoorbeeld schieten, logistiek, het optreden in moeilijke omstandigheden. En wij wisselen elke 2-3 jaar van functie.’

‘Ikzelf ben opgeleid tot marinier en ben in mijn carrière woordvoerder geweest, maar ook verkenner, strategisch adviseur, opleider, commandant en anti-tankspecialist. We zijn daardoor breed inzetbaar.’

‘Desalniettemin is het kenmerkend voor onze squadrons dat we altijd met zogeheten ‘enablers’ optreden: dat zijn teams met een specialisme, zoals assault engineers, anti-tank, Fire Support Teams et cetera. Ik ga dus organiek met 110 mariniers op pad, maar daar komen nog allerlei mariniers met specialismes bij. Dat begint op Combined Arms te lijken, en dat zijn we nu aan het oefenen. We doen van alles, van hoog tot laag, back to basic. Maar je kunt niet alles in zo’n korte tijd onder de knie krijgen. Dus het omgaan met voertuigen bij andere eenheden hebben we nog niet

‘Waar ik ook blij mee ben, is dat we goed voorzien zijn: we krijgen de spullen die we nodig hebben.’

getraind: die extra’s komen volgend jaar wel.’

Grote stap voorwaarts

‘De volgende fase is lopen: dan gaan we parachutespringen, we doen bergraining, een amfibische trainingen en grote schietoefeningen met al onze wapensystemen. Uiteraard staan er oefeningen op het programma met buitenlandse eenheden. Maar we moeten altijd gereed zijn voor een snelle inzet als MSTU-eenheid gedurende 2024.’

‘De basistraining is wel al zo goed dat we direct ingezet kunnen worden: als er 1 januari op de knop gedrukt wordt, dan kunnen we al een groot effect bereiken. Waar ik ook blij mee ben, is dat we goed voorzien zijn: we krijgen de spullen die we nodig hebben. Je wilt altijd meer en beter en lichter, maar we hebben genoeg munitie, genoeg manoeefenda- gen en bijna allemaal een nieuwe uniformen en uitrusting. Dat is een grote stap voorwaarts. De

algemene lijn is dat ik kan oefenen, ik kan vliegen waarheen ik wil, ik kan met andere eenheden samenwerken. Het probleem is eerder dat het programma al zo bomvol zit dat ik moet opletten dat ik niet teveel inplan. Maar dit alles is wel goed voor de motivatie. Als ik nu een jonge marinier was en mocht kiezen, dat zou ik bij deze eenheid willen, want er staan mooie dingen op de rol staan, en wat onverwacht uit de lucht komt vallen, komt bij ons terecht.’

Uitwisseling

‘Ik heb ook deelgenomen aan het uitwisselingsprogramma met de Amerikaanse mariniers. Ik werkte in de VS in een bataljonsstaf als operatie-officier. De opleiding, de oefeningen: alles wat de Amerikanen deden, deed ik ook. Daar heb ik veel profijt van gehad in mijn vorige functie en ook voor mijn huidige functie weet ik zeker dat het handig is. ‘Bij mijn uitwisseling ging mijn gezin ook mee. Dan laat je alles in Nederland achter, je ‘verbreekt’ alle contacten, maar krijgt zoveel terug. In Nederland heb je als militair een gewoon beroep, in Amerika gaan als militair alle deuren voor je open: je krijgt korting en voorrang, er wordt voor je geapplaudiseerd – dat is daar standaard. Ons eerste weekend daar gingen we uit eten in een Texas Roadhouse. Toen we aan het

eind wilden afrekenen, wees men ons op een echtbaar: die hebben voor jullie betaald.’

Korporaal Job

Korporaal Job zat bij de lichte van 2015 ‘Ik ben in dat jaar marinier geworden en kwam terecht bij het 11^e Raiding Squadron. In mijn eerste 3 jaar mocht ik veel landen/plekken zien: we hadden de wintertraining in Noorwegen, en een bergtraining in Schotland. Niet alleen kwamen we in landen in Europa, maar ook landen in Centraal Amerika en Azië.

‘Daarna ging ik voor drie jaar naar het 14^e Combat Support Squadron. Dit is een eenheid wat veelal werkt met ‘anti armour’ wapens en voertuigen. In Na mijn jaren bij het 14^e ging ik naar het 10^e Service Support Squadron. Hier was ik werkzaam in ‘de medische tak’ van

‘Wij zijn in 1665 opgericht door Michiel de Ruyter en Johan de Witt.’

dit Squadron. Ik was ambulance chauffeur en heb ook nog in het ‘veldhospitaal’ gewerkt. Na deze functie ging ik de Korporaalsopleiding in. Na deze opleiding, ben ik dus nu werkzaam bij het 13^e Raiding Squadron. Ik heb als marinier dus bij drie verschillende eenheden gezeten, en dat is goed geweest voor mijn ervaring als marinier. Ik raad de mariniers in onze eenheid daarom ook altijd aan, om zoveel mogelijk verschillende dingen te doen bij het Korps Mariniers.’

Strandlandingen

‘De mariniers zijn anders dan de Luchtmobiele Brigade en het Korps Commandotroepen. Dat begint met historie: wij zijn in 1665 opgericht door Michiel de Ruyter en Johan de Witt, van oudsher zijn wij zeesoldaten. Wij zijn gespecialiseerd in operaties vanuit zee en op land: daarmee onderscheiden wij ons. Amfibische operaties zul je andere eenheden niet snel zien doen. We zijn onderdeel van de Koninklijke Marine, en daardoor denken mensen vaak dat we altijd aan boord

van een schip zitten. Maar wij zijn geen bemanningslid op een schip: wij varen mee aan boord voor de beveiliging of voor inzet met landingsvaartuigen of helikopters vanaf dat schip.’

De crème de la crème

‘Het Korps Mariniers is een goede keuze, helemaal als je jong bent: je wordt er gedisciplineerd van, maar je maakt ook veel plezier. Ik zit er nu bijna negen jaar bij en het is zo’n geweldige tijd geweest. Je maakt vrienden voor het leven, het is echte broederschap. De mariniers zijn de crème de la crème: het daagt je fysiek en mentaal uit, en je beleeft avonturen met elkaar. Ik denk dat de band nergens sterker is dan bij ons.’

Dat bevestigt ook majoor Mark: ‘Regelmatig hoor je van mensen dat ze komen uit een gebroken gezin, met vervelende ervaringen, en als ze dan bij ons korps komen, dan is dat een warm bad. Want tegen je collega’s kun je alles vertellen. We vechten samen, we lachen samen, maar we kunnen ook samen janken. Dat maakt ’t echt een thuis.’

Majoor Mark in gesprek met de koning.

COLUMN

Man met de hamer

Ergens half november 2022, net nadat de Europese Unie Rusland tot een schurkenstaat bestempeld heeft, verschijnt er op *Greyzone* (het Telegram-kanaal van de Wagner-groep) een filmpje. In een vioolkist wordt een bebloede voorhamer afgeleverd voor de EU. Een hamer zoals degene die gebruikt werd voor het doden van Jevgeni Nuzin door de ‘muzikanten’. Een zelfgekozen geuzennaam vanwege de unieke manieren die ze bedenken om mensen te folteren en doden.

‘Het is een deserteur die zijn mannen heeft achtergelaten. Het Russische volk kan verraad ruiken, dat is genetisch. Een hond die een hondendood verdiende’, sprak de hotdog oligarch vol trots over een filmpje waarop de hersens van deze verrader ingeslagen werden.

Toen Prigozjin tijdens de strijd om Bachmoet steeds meer kritiek op de minister van defensie begon te uiten, plaatste ik op het huidige ‘X’ de opmerking dat hij er verstandig aan deed zelf zijn thee te zetten en niet te dicht bij de reling van het balkon te gaan staan. Volgens deskundigen grappig, maar niet nodig. Poetin heeft Wagner, lees Prigozjin, nodig en dus was hij veilig.

Zelfs toen hij zijn troepen richting Moskou dirigeerde, leek Poetins kok met zijn *mars der gerechtigheid* weg te komen. Hoewel de Russische president bezworen had dat de deelnemers aan de munitie

(een verraad dat zich onder zijn neus voltrok) gestraft zouden worden, verscheen Prigozjin eind juli ineens weer in het openbaar op de Afrika-top in Sint-Petersburg.

Dat het de Russen niet aan creativiteit ontbreekt bij het orkestreren van fatale ongelukken, bleek een kleine maand later toen de privéjet van de slager van Bachmoet neerstortte. Op weg van Moskou naar Sint-Petersburg liep de kist met tien inzittenden tegen de *man met de hamer* aan. Of Prigozjin een van die inzittenden was, durfte niemand in het Westen met zekerheid te zeggen.

‘Het kan,’ zeiden deskundigen, ‘ook een manier zijn om hem van het toneel te laten verdwijnen.’ Een wreed scenario, waarin je tien andere (onschuldig wil ik ze niet noemen) mensen opoffert, voor iemand die zich vervolgens nog slechts als kluizenaar in Siberië kan vestigen. Maar wie Poetin tart, besmet zich nu eenmaal met het dodelijke virus van het ongeluk. ‘DNA-onderzoek bevestigt dood Prigozjin’, lees ik een kleine week later in de krant. Een bericht dat ook in Wagner-kanalen bevestigd wordt. Hoewel de Tsaar zijn positie in het zadel hiermee verstevigd heeft, komt het moment dat hij ‘zichzelf’ tegenkomt daarmee ook dichterbij. De grote vraag is wie zijn plaats dan zal innemen.

NIELS ROELLEN

Speciale verzekeringen voor jou als militair

Speciaal Family & Friends programma

Als militair kun je optimaal gebruik maken van het voordeel dat Noventas op het gebied van verzekeringen biedt. Noventas is de ideale partner voor jouw schadeverzekeringen; militair, privé, beroep, bedrijf of als vereniging.

Ook voor veteranen en reservisten

Verzekeringen Defensie

Het militaire beroep kent bijzondere risico's. Noventas kent als verzekeringsspecialist de militaire beroepsrisico's en heeft hierop een uitgebreid pakket verzekeringen afgestemd. Het Defensie Aanvullings Plan (DAP) en Defensie Ongevallen Plan (DOP) dekken deze beroepsrisico's af. **PTSS** en **oorlogsrisico** zijn in het DOP zelfs meeverzekerd. Zonder poespas via Noventas te regelen. **Als Defensiemedewerker krijg je bij Noventas bovendien KORTING op al jouw privé schadeverzekeringen.**

Verzekeringen Privé

De schadeverzekeringen die Noventas aanbiedt zijn voor zowel militair- als burgerpersoneel en hun gezin als ook voor **veteranen** en **reservisten** en hun **gezin**. Dus ook voor **jou privé**. Bovenop de collectiviteitskorting ontvang je ook nog een **pakketkorting**. Ook een eventuele zorgverzekering kun je gemakkelijk via Noventas regelen.

Waarom Noventas

- Persoonlijk onafhankelijk maatwerkadvies
- Pakketkorting op privé-verzekeringen
- Geen abonnementskosten
- 24/7 bereikbaar
- Ook dekking bij missies en bergingsopdracht
- **Uniek in Nederland:** Ongevallenverzekering met PTSS -dekking
- **Gratis** uitzendcertificaat
- Snelle schadeafhandeling
- **Gratis** juridische adviesdesk
- Extra korting voor Veteranen

Vrijblijvende offerte?

- Bel +31(0)880 300 100 of
- Stuur een kopie van je polis naar: info@noventas.nl of
- Vul het formulier in op noventas.nl/particulier/verzekeringscheck/ of
- Scan de QR code

Winnaar VVP
Advies Award
(nichemarkt)

Noventas is partner
van Onbekende Helden

noventas
VERZEKERINGEN

www.noventas.nl
0880 300 100

Postbus 200
5660 AE Geldrop

'Juist getraumatiseerde veteranen hebben behoefte aan erkenning'

Het boek *Als vrede je missie is* van Mineke de Vries behandelt in 258 bladzijden vele facetten van Post Traumatisch Stress Stoornis (PTSS) bij veteranen, die psychisch beschadigd terugkwamen van hun uitzending. De Vries wil met de opgetekende verhalen aandacht besteden aan deze problematiek, omdat er volgens haar nog altijd te weinig bekend is over de persoonlijke gevolgen van militaire inzet.

Toen Mineke zich vroeger afvroeg wat ze later wilde worden, kwamen er drie dingen naar boven: ze wilde bij de Marva, of de verpleging in, of Nederlands studeren. Alledrie komen bij elkaar in 'Als vrede je missie is'. Maar bekendheid met trauma is haar ook niet onbekend. Haar vader kwam getraumatiseerd terug toen hij als soldaat werd ingezet tijdens de Watersnoodramp. 'Ik was eigenlijk bezig met een ander boek, toen ik tijdens een reünie van mijn lagere school Jos Schoeman tegenkwam, een veteraan die in de jaren 80 naar Libanon was uitgezonden. Hij vertelde over de problemen van zijn maten na de missie, hoe hij probeerde te helpen. Maar ook hoeveel inmiddels zelfmoord hadden gepleegd. Ik was geschokt en we praatten er later over door. Hij vroeg mij als journalist een boek over het leven van een hem bekende veteraan te schrijven, zoals veel veteranen (laten) doen. Ik vond het belangrijk, maar koos een andere insteek. Ik wilde een boek waarin juist meerdere mensen aan het woord kwamen, vanuit een objectief perspectief.'

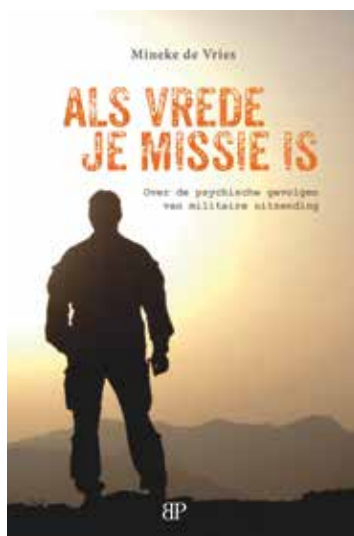
Mineke wilde verhalen met zoveel mogelijk diversiteit wat betreft functies en missies en zocht contact met het Nederlands Veteraneninstituut. 'Van hieruit werd ik geholpen met contacten leggen, maar er werd ook meegelezen, om vanuit militair oogpunt geen misers te maken. Naast de verhalen van de veteranen wilde ik interviews opnemen met het thuisfront, met wetenschappers en hulpverleners. Niet alleen traditionele hulpverlening maar ook alternatieve, omdat ik vermoed dat

daar in de toekomst mogelijkheden liggen.'

Wat wilde je met het boek bereiken?

'Veel mensen, van de 'gewone burger' tot soms de naaste familie, hebben geen idee wat er gebeurt op missies. Veel informatie wordt weggehouden, op tv krijgen we maar een deel te zien. Maar ook is er te weinig bekend van wat er gebeurt als het misgaat na zijn missie. Aandacht voor de symptomen is essentieel om waakzaam te kunnen zijn. Zodat tijdig hulp kan worden ingeroepen en mensen niet buiten het zicht van de hulpverlening raken. Het zijn er veel meer dan we denken, mensen die dakloos zijn geworden, die zelf-

'Het oordeel van de maatschappij is soms hard, terwijl we het verhaal niet kennen.'

moord hebben gepleegd. Het oordeel van de maatschappij is soms hard, terwijl we het verhaal niet kennen.'

Ik heb sterk de indruk dat je dit boek ook voor de politiek geschreven hebt.

'Ook, ja. Ik hoop dat er ook daar kennis van wordt genomen. Veel veteranen die ik heb gesproken voelen zich noch door defensie noch door de politiek erkend. Dat maakt hun problematiek des te erger. Want juist zij die zich met hart en ziel hebben ingezet en verwond zijn terugkomen, hebben nog meer behoefte aan erkenning; om te weten dat het niet voor niets is geweest. De erkenning in de vorm van een erepenning voor mijn vader kwam pas na 50 jaar, maar ik zag wat het met hem deed. En ik had willen weten wat ik nu weet, zodat ik hem beter had begrepen. Daarom is die herkenning en erkenning zo belangrijk.'

'De veteranen in de bundel hebben door hun verhaal te vertellen erkenning gekregen, soms ook inzicht. Een oudere veteraan vertelde me dat hij, door het lezen van zijn verhaal in mijn woorden, nu pas begreep hoe het zover gekomen was. Veel lezers en collega-veteranen hebben dankbaarheid betuigd voor het uiten van deze kwetsbaarheid, waardoor ook zij en hun naasten zich erkend voelen. Het kostte de geïnterviewde veteranen moeite om hun herinneringen op te halen. Ze deden het om anderen te helpen. Ze verdienen het dat hun verhalen worden doorverteld. De bundel zou in stapels bij de boekhandel moeten liggen, zodat we hun verhaal kunnen horen, begrip kunnen krijgen en problemen in onze omgeving kunnen signaleren.'

Nieuwe stripverhalen over de **TWEEDE WERELDOORLOG**

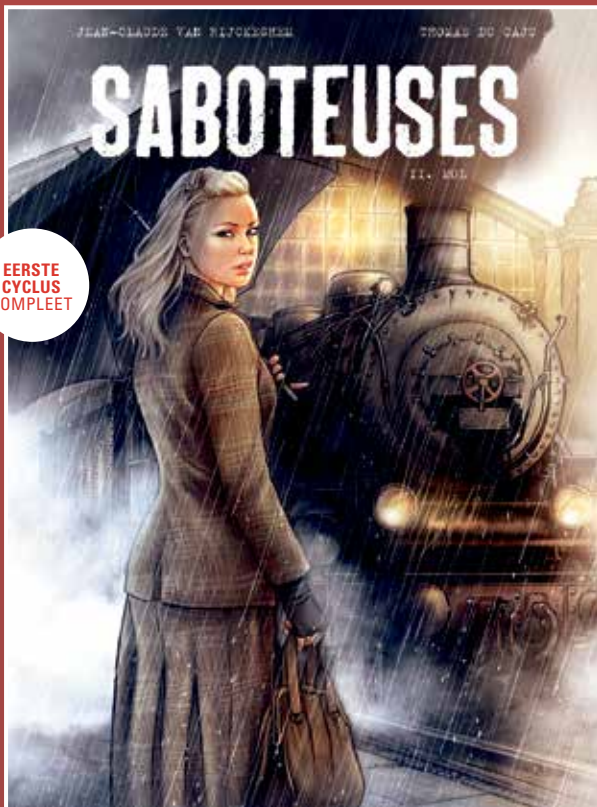
REEKS
COMPLEET

ANGEL WINGS 8 | HC | 48 PAG. | ISBN 978-94-6484-030-8 | €19,95

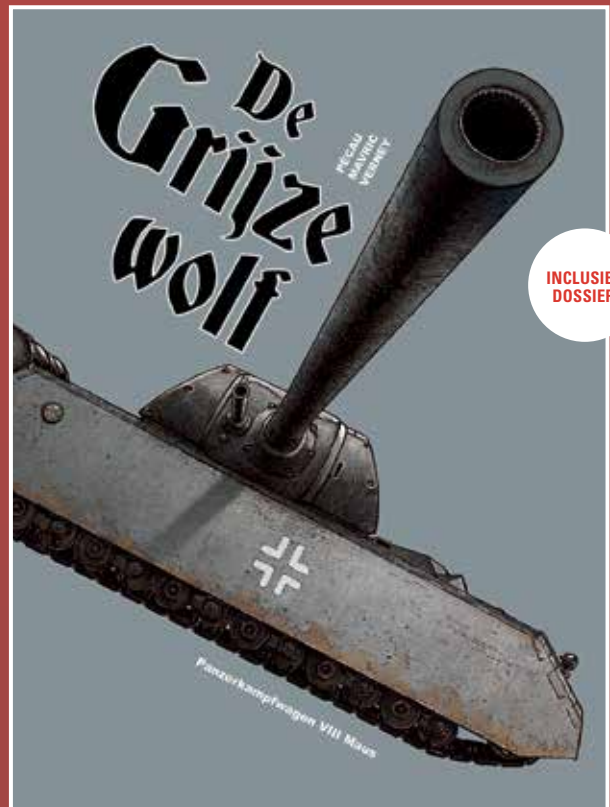
OOK ALS
COLLECTORS
EDITION

TUSKEGEE GHOST 1 | HC | 56 PAG. | ISBN 978-94-6484-034-6 | €19,95

EERSTE
CYCLUS
COMPLEET

SABOTEUSES 2 | HC | 48 PAG. | ISBN 978-94-6484-063-6 | €19,95

INCLUSIEF
DOSSIER

WAR MACHINES 5 | HC | 64 PAG. | ISBN 978-94-6484-026-1 | €25,95

WWW.SILVESTERSTRIPS.COM

♥ VOOR STRIPS SINDS 1991

Hoofdredacteur Antal Giesbers (links) in gesprek met auteur Renaldo Ishaak.

Veteranendag 2023: In gesprek met de schrijvers

Op zaterdag 24 juni werd de negentiende editie van de Nederlandse Veteranendag gehouden. Het is de officiële herdenking van – en eerbetoon aan – de inmiddels meer dan 115.000 veteranen die zich hebben ingezet in dienst van de vrede, nu en in het verleden. *Militaire Courant* was in het Plazatheater present met een boekenstand, en interviewd veteranauteurs over hun leven en hun boeken.

Op de laatste zaterdag van juni vond in Den Haag het Nationaal Defilé plaats, met een parade van legervoertuigen en een vliegshow. *Militaire Courant* besteedde er traditioneel weer aandacht aan veteranauteurs. Hoofdredacteur Antal Giesbers ging op het centrale podium in gesprek met een keur van veteranauteurs, die vertelden over

hun ervaringen en de boeken die zij daarover geschreven hebben. Dat gebeurde in het zogeheten Plazatheater, de grote tent waar ook podcasts werden opgenomen. De aanwezige veteranauteurs waren Arnold Jansen op de Haar, met zijn boek *Schurft*, Edwin Eekhof met het boek *Cambo II*, Ivo Recourt met het boek *Politiehart*, Maaike Hoogewoning met het

boek *Oorlog in de operatiekamer*, Michiel van der Pols met het boek *Ik zweer trouw*, Niels Roelen en Olaf van Joolen met het boek: *Sporen*, Renaldo Ishaak met het boek *First responder*, en Siebe Postma met het boek: *Topi Merah*. Deze en vele andere boeken waren te koop in het Plazatheater; daarnaast werden er natuurlijk veel gratis *Militaire Couranten* uitgedeeld!

DAMEN

VACATURE

PROJECT MANAGER COMBAT

THE ROLE: As Project Manager Combat, you will be supplying leadership for building-up and implement the combat part of the project organization. You will be responsible for the execution combat part of the project, which includes all engineering, manufacturing and supply chain activities needed to finalize the project within project scope, quality standards, budget, and timelines.

More info? <http://Career.damen.com>

ABOUT US: Damen Naval offers you a career that is challenging, exciting and fun in equal measure. The Naval division of the family-owned Damen Shipyards Group is established in Vlissingen and in Schiedam. With over 1.000 professionals and a rich tradition of naval shipbuilding, with its original roots stemming back more than 150 years. For more than 50 years Damen Naval is the dedicated shipbuilder for the Royal Netherlands Navy.

Op zoek naar leesinspiratie?

BK Boekenkrant
1000 titels
www.boekenkrant.nl

Adriaan van Dis: 'Ik vond het een geweldig gedoe, groot worden'

Met Bijlagen bijlage!

Camilla greide over de erewijheid. De lezer moet voelen dat er wel op het spel staat: P9

Het vervolg op 'Kookbijbel'. De kookleer is de planmatige keuzen om de kook te krijgen: P12

De Hebban Debuutprij gaat dit jaar naar Fough. Karami met De velders van Mahipar: P7

SPAC, het Boekenweek-geschenk van Jongsten, met Philip Huff, Rima Orin en DAMAN, HONEY: P10

Met hun novelle-reeks weet Kluitman jongeren te bereiken. Uitgever Mariska Budding: 'Ze komen ervoor terug': P17

In de boekhandel €49,50
Onder de Amstel

Gratis verkrijgbaar bij 180 boekhandels

Haal de **Boekenkrant** gratis op bij de boekhandel!

Kijk voor meer informatie op www.boekenkrant.com

Ik neem een abonnement op de *Militaire Courant*:

€ 16,- voor vier nummers

NAAM _____ M/V

STRAAT _____

POSTCODE _____ PLAATS _____

LAND _____

E-MAIL _____

TELEFOON _____

IBAN NUMMER

BETALING AUTOMATISCHE INCASSO
 PER FACTUUR (+ 2,50 ADMINISTRATIEKOSTEN)

GEBOortedatum

HANDTEKENING _____

Stuur deze bon naar: Virtùmedia,
Huis ter Heideweg 13, 3705 MA Zeist

MUSEUM DEELEN

Ervaar de unieke geschiedenis van de vliegbasis Deelen (vlakbij Arnhem) van de oprichting tot heden

In het museum is er bijzondere aandacht voor de opbouw van de vliegbasis in de bezettingstijd, het verloop van de luchtoorlog in de jaren 1940-1945 en voor het militaire gebruik tijdens en na de oorlog.

- Foto's en tekeningen van de bouw van de 'Fliegerhorst' voor de Duitse luchtmacht
- Wrakstukken van Duitse, Amerikaanse en Engelse oorlogsvliegtuigen
- Vliegerkleding en andere uniformstukken
- Een replica van de 'vliegende bom' V-1
- Restanten van de Canadese oorlogsdump uit 1945
- Plattegrond en foto's van het na-oorlogse gebruik van de vliegbasis door de Koninklijke Luchtmacht

Museum Deelen, Delenseweg 20, 6877 AE Deelen

- Openingstijden: zaterdag en zondag van 11.00 tot 17.00 uur, voor groepen op afspraak
- Entree volwassenenen € 7,50 en kinderen € 5,00 • Donateurs gratis • museumdeelen.nl

Musea die de Militaire Courant verspreiden

ECHOS Home in Harskamp, Rotterdam, Havelte, Den Helder, Schaarsbergen, Ermelo, Oirschot

Amersfoort

Museum Nederlandse Cavalerie

Amsterdam

Verzetsmuseum Plantage

Arnhem

Museum Bronbeek

Beek

Oorlogsmuseum Eyewitness

Best

Museum Bevrijdende Vleugels

Buren

Marechausseemuseum

Deelen

Museum Vliegbasis Deelen

Den Helder

Marinemuseum

Doorn

Museum Huis Doorn

Dordrecht

Museum 1940 - 1945

Driebergen-Rijsenburg

Museum Militaire Traditie

Groesbeek

Vrijheidsmuseum

Hooge Mierde

Museum De Bewogen Jaren '39-'50

Huisduinen

Fort Kijkduin

IJmuiden

Bunker Museum

Kornwerderzand

Kazemattenmuseum

Leeuwarden

Fries Museum

Lekkerkerk

Museum De Vrijheid

Naarden

Nederlands Vestingmuseum

Nieuwdorp

Bevrijdingsmuseum Zeeland

Nijverdal

Memory Vrijheidsmuseum

Noordwijk

Museum Engelandvaarders

Ommen

Nationaal Tinnen Figuren Museum

Oosterbeek

Airbornemuseum Hartenstein

Overloon

Oorlogsmuseum Overloon

Rotterdam

Mariniersmuseum

Soesterberg

Nationaal Militair Museum

Vught

Geniemuseum

Zundert

Legerdorp Zundert

Kijk voor een compleet overzicht op www.militairecourant.nl.

Prijsvraag

Bij deze prijsvraag verloten we een exemplaar van *Als vrede je missie is* van Mineke de Vries.

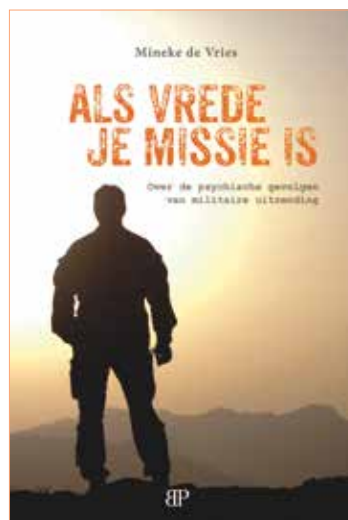
Als vrede je missie is behandelt in 258 bladzijden vele facetten van Post Traumatisch Stress Stoornis (PTSS) bij veteranen, die psychisch beschadigd terugkwamen van hun uitzending. PTSS kan het leven van henzelf en hun naasten danig verstoren. De Vries wil met de opgetekende verhalen aandacht besteden aan deze problematiek, omdat er volgens haar nog altijd te weinig bekend is over de persoonlijke gevolgen van militaire inzet.

Win dit boek

Wil jij kans maken op een exemplaar? Beantwoord dan de volgende vraag: **na hoeveel jaar kreeg de vader van Mineke eindelijk erkenning in de vorm van een erepenning?**

Winnaar prijsvraag

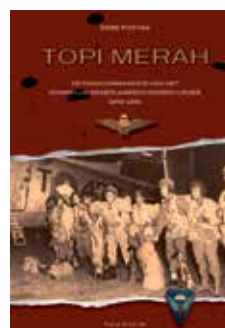
In de vorige editie van de *Militaire Courant* vroegen we, naar aanleiding van het boek *Topi Merah* van Siebe Postma, in welk jaar de auteur zelf begon met parachutespringen. Het goede antwoord was: **2010**. Uit de goede antwoorden trokken we als winnaar **Mark Pieterse** uit Delft. Van harte gefeliciteerd!

MINEKE DE VRIES, ALS VREDE JE MISSIE IS. OVER DE PSYCHISCHE GEVOLGEN VAN MILITAIRE UITZENDING, BATAVIA PUBLISHERS, 257 PAGINA'S (€ 19,95)

Stuur uw antwoord, onder vermelding van 'Prijsvraag Militaire Courant' naar info@militairecourant.nl.

Vergeet niet uw naam en adresgegevens te vermelden.

SIEBE POSTMA, TOPI MERAH. DE PARACOMMANDO'S VAN HET KONINKLIJK NEDERLANDS-INDISCH LEGER 1946-1950, FLYING PENCIL, 416 PAGINA'S (€ 39,00)

COLOFON

Contact

Militaire Courant
Virtumedia
Huis ter Heideweg 13
3705 MA Zeist
info@militairecourant.nl

Redactie

redactie@militairecourant.nl

Abonnementen

4 nummers voor € 16.-
Vul de bon in of meld je aan via www.militairecourant.nl
Overige vragen?
abo@militairecourant.nl

Advertenties

verkoop@militairecourant.nl

Online

www.militairecourant.nl
Twitter @militairecourant
Facebook @militairecourant
www.instagram.com/militairecourant
www.issuu.com/militairecourant

Oplage 20.000

Volgende nummer

De volgende *Militaire Courant* verschijnt in december 2023.

Hoofdredacteur Antal Giesbers

Redactiemedewerkers

Mirjam Mulder, Marc Bentinck, Niels Roelen en Ruben ten Have

Vormgeving Titus Vegter

Uitgever Jan Louwers

De *Militaire Courant* informeert een breed publiek over militaire onderwerpen. De inhoud wordt verzorgd door een onafhankelijke redactie.

De *Militaire Courant* is mede mogelijk gemaakt door Noventas Verzekeringen

noventas

WALDEMAR
TORENSTR

SALLIE
HARMS

JEROEN
SPITZENBERGER

PIERRE
BOKMA

ANGELA
SCHIJF

HUUB
STAPEL

DE Een film door Roel Reiné
VUURLINIE

NU IN DE BIOSCOOP

